

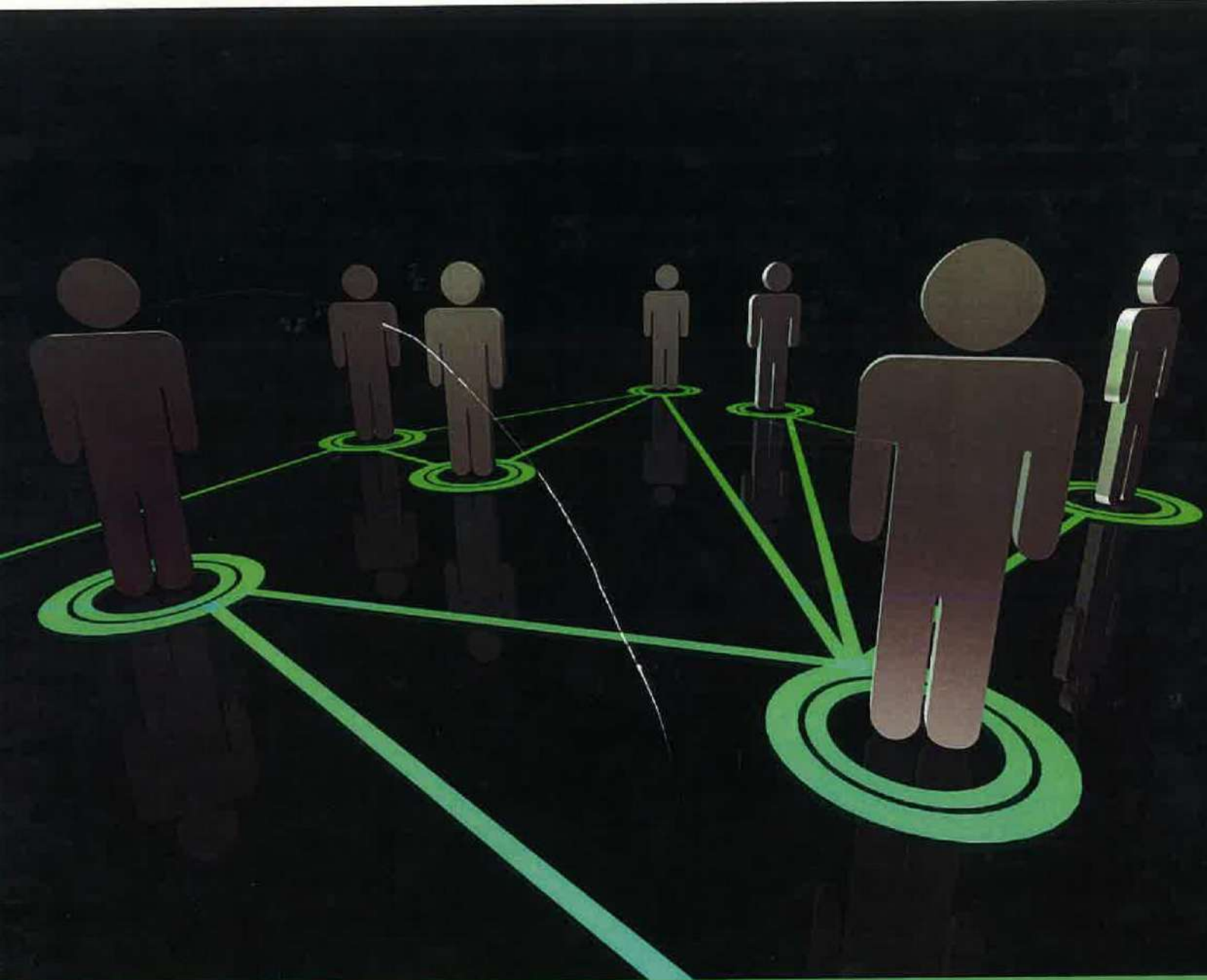

รังสีตสารสนเทศ

วารสารวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2551

ISSN 0859-1814

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

พิจารณาบทความของวารสารรังสิตสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา หาญพล

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาพร เย็นบำรุง

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธิพิทักษ์ผล

รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรวง พฤติกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รองศาสตราจารย์ ประภาวดี สืบสนธิ์

มหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.ชอุณหงส์ ไทยอุปกัมภ์

ดร.ณภมล จันทร์สม

บรรณาธิการ

EDITOR

วารสารรังสิตสารสนเทศฉบับนี้ แม้จะจัดพิมพ์เผยแพร่ได้ล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ แต่บทความในเล่ม อาทิ ความต้องการความน่าเชื่อถือ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (บจธ.) โดย สิริพร จักรวาลพิทักษ์ และนิตยา บุญปริตร ความเครียดในห้องสมุด โดย นิตยา บุญปริตร Social Networking กับการประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัย โดย รุจเรชา วิทยายุทธิกุล ศรีเอทีพีคอมม่อนส์ : ทางเลือกของการสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ โดย กนกวรรณ จันทร์ และจารุณี การี การตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดย ปภาดา น้อยคำยาง และสุดท้ายเรื่อง การศึกษาดูงานหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ ความทรงจำของเกาะแห่งอัจฉริยะ โดย พัชรา หาญเจริญกิจล้วนมีความน่าสนใจ และเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านเช่นเดียวกับวารสารรังสิตสารสนเทศฉบับที่ผ่านมา

ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่าน และขอภัยสำหรับความล่าช้ามา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้พิจารณาบทความและคำแนะนำต่างๆ อันทำให้วารสารรังสิตสารสนเทศมีความสมบูรณ์

บรรณาธิการประจำฉบับ

http://library.rsu.ac.th
ISSN 0859-1814

ที่ปรึกษาเกิตติมศักดิ์

ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์
ผศ.ดร. นเรศวร์ พันธธาวร
ผศ.ดร. สิบแสง พรหมบุญ
นายดำรง อินทรมิทรัพย์
นายเอกชาติ สมพงษ์

ที่ปรึกษา

ดร.มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ

บรรณาธิการประจำฉบับ

พัชรา หาญเจริญกิจ

กองบรรณาธิการ

นฤมล พงกษศิริ
ดาวรัตน์ แทนรัตน์
รัตนภรณ์ ภาคโอสถ
ชะอ้อน พันถัน
พรศรี สุขการค้า

รูปเล่มและจัดพิมพ์

ศูนย์สนับสนุนและพัฒนากาเรียนการสอน
มหาวิทยาลัยรังสิต

รังสิตสารสนเทศ

วารสารวิชาการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2551

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
- ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านวิชาชีพและวิชาการ
บรรณารักษศาสตร์

กำหนดออก

ปีละ 2 เล่ม (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม- ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีก	ฉบับละ 40 บาท
สมาชิกรายปี	ปีละ 80 บาท
ติดต่อได้ที่	นางสาวชะอ้อน พันถัน
	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
	เมืองเอก ถ. พหลโยธิน อ.เมือง
	ปทุมธานี 12000 โทร. 0-2997-2200-30
	โทรสาร 0-2997-2200 ต่อ 3273
	e-mail : patchara.h@rsu.ac.th

วารสารรังสิตสารสนเทศยินดีเป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน
โดยผู้อ่านทุกท่านสามารถส่งบทความได้ที่ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
ข้อความและเนื้อหาที่ปรากฏในวารสารรังสิตสารสนเทศเป็นความคิดเห็นและทัศนะเฉพาะตัวของผู้เขียน
จึงอยู่เหนือความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ

สารบัญ contents

วังสิดสารสุมทศ วารสารวิชาการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยวังสิด

ISSN 0859-1814

หน้า

บทบรรณาธิการ

- ความต้องการ ความน่าเชื่อถือ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพ
จากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากรมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.)..... 4
โดย... สิริพร จักรวาลพิทักษ์ และนิตยา บุญปรีด
- ความเครียดในห้องสมุด..... 14
โดย... นิตยา บุญปรีด
- Social Networking กับการประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัย..... 18
โดย... รุจธษา วิทยาอุกนกกุล
- ครีเอทีฟคอมมอนส์ : ทางเลือกของการสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์..... 23
โดย... กนกวรรณ จันทร และ จารุณี การ์
- การตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ..... 32
โดย... ปภาดา น้อยคำยาว
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ ความทรงจำของเกาะแห่งัจฉริยะ..... 42
โดย... พัชรา กาญจเรญิก

ความต้องการ ความน่าเชื่อถือ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพ

จากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.)

สิริพร จักรวาลพิทักษ์*

นิตยา บุญบริตร**

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศมีการพัฒนาและการแข่งขันทางเทคโนโลยีสูงมาก มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์ที่รู้จักกันในนาม "อินเทอร์เน็ต" (Internet) ซึ่งเป็นศูนย์รวมของข้อมูลข่าวสารที่ผู้คนจากทุกมุมโลก สามารถสืบค้นข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่ตนสนใจใคร่รู้ได้ตลอดเวลาโดยไม่จำกัดสถานที่ จึงทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารขนาดใหญ่ของโลกที่มีข้อมูลไหลเวียนอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้มีการถ่ายโอนนวัตกรรม เทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์ต่างๆ เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง

ทั้งนี้ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข ตลอดจนบุคลากรทางด้านทางการแพทย์ด้วย ที่ได้ให้ความสำคัญและนำอินเทอร์เน็ตมาใช้งาน เพื่อให้บริการด้านสุขภาพกับประชาชนทั่วไป ซึ่งถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมให้ประชาชน มีความรู้เบื้องต้นในการดูแลสุขภาพของตนเอง ซึ่งนอกจากจะช่วยป้องกันการเกิดโรคแล้ว ยังช่วยลดความรุนแรงของโรค เช่น โรคมะเร็งบางชนิด หากรู้จักการดูแลตนเอง หมั่นสังเกตความผิดปกติของร่างกาย ย่อมมีโอกาสตรวจพบโรคในระยะเริ่มต้น และโอกาสที่จะรักษาหายได้ หรือโรคเบาหวาน หากรู้จักวิธีการดูแลสุขภาพตนเอง ออกกำลังกาย เลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสม ก็จะสามารถควบคุมอาการของโรคได้ หรือในกรณีของ

โรคติดต่อบางชนิด หากพบอาการผิดปกติซึ่งอาจจะมี ความเสี่ยงต่อการเป็นโรคไม่ว่าอาการผิดปกตินั้น จะเกิดกับตนเองหรือผู้อื่น การรับทราบข้อมูลด้านสุขภาพในเบื้องต้น สามารถลดการแพร่กระจายของโรคได้ นอกจากนี้การรู้วิธีในการดูแลรักษาตนเอง และผู้อื่นที่เป็นโรคติดต่ออย่างถูกต้อง ก็จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้เป็นโรคติดต่ออื่นๆ ในสังคมได้โดยไม่แพร่เชื้อให้แก่ผู้อื่น และไม่ทำให้มีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการข่าวสารสุขภาพ ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) ทั้งนี้ เพื่อหาแนวทางสำหรับงานพยาบาล ในการนำเสนอข่าวสารสุขภาพทางเว็บไซต์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ มจธ. มากที่สุดให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้ประโยชน์จากข่าวสารดังกล่าวมาปรับปรุงการดูแลสุขภาพของตนและคนใกล้ชิดอย่างถูกต้อง ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการแสวงหาข้อมูลด้านสุขภาพทางอินเทอร์เน็ต อันจะส่งผลให้เกิดการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาคนเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไป

* หัวหน้างานพยาบาล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

** นักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพกับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ด้านสุขภาพกับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษา และบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

2. ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "ความต้องการข่าวสาร ความน่าเชื่อถือ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี" ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเฉพาะเว็บไซต์เกี่ยวกับสุขภาพที่มีเนื้อหาเป็นภาษาไทย และศึกษาผู้ใช้บริการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเว็บไซต์ด้านสุขภาพให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ทำให้ผู้ใช้ได้รับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อการพัฒนาและการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. ข่าวสารด้านสุขภาพ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับดูแลสุขภาพด้วยตนเองแก่ประชาชน ทั้งทางด้านป้องกัน รักษา และส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ตัดสินใจในเรื่องสุขภาพทั้งของตนเองและครอบครัว

2. เว็บไซต์สุขภาพ หมายถึง ช่องทางที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพผ่านทางระบบ World Wide Web (WWW) บนอินเทอร์เน็ต โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพแก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมหรือใช้บริการ โดยเป็นเว็บไซต์ที่แสดงเป็นภาษาไทยเท่านั้น

3. ความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพ หมายถึง ความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ ซึ่งมีการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารประเภทที่ตรงกับความ ต้องการ ของตนเอง

4. ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ หมายถึง ความน่าเชื่อถือที่มีต่อเว็บไซต์สุขภาพ โดยวัดจากระดับความเชื่อที่มีต่อข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอบนเว็บไซต์สุขภาพ และที่มีต่อผู้จัดทำหรือองค์กรเจ้าของเว็บไซต์

5. การใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพ หมายถึง การนำข้อมูลข่าวสารที่น่าเสนอบนเว็บไซต์สุขภาพไปใช้ประโยชน์ได้ในด้านต่างๆ ได้แก่

- ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะไปพบแพทย์
- ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดูแลสุขภาพของตนเองและคนใกล้ชิด
- ใช้เป็นข้อมูลในการลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดโรค
- ใช้เป็นข้อมูลในการช่วยให้มีความเข้าใจ และสามารถ อยู่ร่วมกับผู้เป็นโรคได้ง่ายขึ้น
- ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ เครื่องสำอาง ยา หรือใช้เทคโนโลยีใหม่ในการรักษาโรค
- ใช้เป็นข้อมูลในการสนทนา แลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพกับผู้อื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความต้องการข่าวสารสุขภาพ ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- 1) เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) เป็นส่วนที่สอบถามถึงความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ
- 3) เป็นส่วนที่ถามความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ
- 4) เป็นส่วนที่ถามการใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์สุขภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จาก การส่งแบบสอบถามทั้งหมด 550 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 412 ชุด คิดเป็นร้อยละ 74.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยคำถามเกี่ยวกับความต้องการข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

น้อยที่สุด	=	1	คะแนน
น้อย	=	2	คะแนน
ปานกลาง	=	3	คะแนน
มาก	=	4	คะแนน
มากที่สุด	=	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบ่งเป็น 5 ระดับ

ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00-1.49	หมายถึง
อยู่ในระดับ น้อยมาก	
คะแนนระหว่าง 1.50-2.49	หมายถึง
อยู่ในระดับ น้อย	
คะแนนระหว่าง 2.50-3.49	หมายถึง
อยู่ในระดับ ปานกลาง	
คะแนนระหว่าง 3.50-4.49	หมายถึง
อยู่ในระดับ มาก	
คะแนนระหว่าง 4.50-5.00	หมายถึง
อยู่ในระดับ มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 ลักษณะทางประชากร

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เคยใช้ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์ จำนวนทั้งสิ้น 236 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-35 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด สำหรับด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายสนับสนุนวิชาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มบุคลากรสายวิชาการ, วิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	76	32.2
หญิง	160	67.8
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	7	3
20-35 ปี	142	60.1
36-50 ปี	62	26.3
มากกว่า 50 ปี	25	10.6
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	14	5.9
อนุปริญญา/ปวส.	11	4.7
ปริญญาตรี	118	50
ปริญญาโท	71	30.0
ปริญญาเอก	22	9.3
อื่นๆ	-	-
สถานภาพ		
นักศึกษา	28	11.9
บุคลากรสายวิชาการ, วิจัย	71	30.0
บุคลากรสายสนับสนุนวิชาชีพ	122	51.7
อื่นๆ	15	6.4

1.2 ความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพในประเด็นต่างๆ ใกล้เคียงกันมาก คือ อยู่ในระดับมาก โดยข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างต้องการมากที่สุด ได้แก่ ข่าวสารเกี่ยวกับโรคและอาการของโรค และข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการรักษาโรค

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความ ต้องการข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ

ข่าวสารด้านสุขภาพ จากเว็บไซต์สุขภาพ	ระดับความต้องการข่าวสาร					ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบน	ระดับความต้องการ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ข่าวสารเกี่ยวกับโรคและอาการของโรค	1 0.4	5 2.1	39 16.5	74 31.4	117 49.6	4.28	0.843	มาก
ข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการรักษาโรค	- -	8 3.4	34 14.4	78 33.1	116 49.2	4.28	0.834	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพร ยา และการแพทย์แผนไทย	2 0.8	11 4.7	55 23.3	78 33.1	90 38.1	4.03	0.938	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับยาและการแพทย์แผนปัจจุบัน	2 0.8	4 1.7	45 19.1	95 40.3	90 38.1	4.13	0.838	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆ	1 0.4	11 4.7	34 14.4	73 30.9	117 49.6	4.25	0.899	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม เครื่องสำอาง	23 9.7	39 16.5	57 24.2	54 22.9	63 26.7	3.4	1.303	ปานกลาง
ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ	- -	8 3.4	48 20.3	80 33.9	100 42.4	4.15	0.862	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับการถาม-ตอบปัญหาสุขภาพ	1 0.4	11 4.7	55 23.3	82 34.7	87 36.9	4.03	0.91	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วย เด็กหรือผู้สูงอายุ	4 1.7	15 6.4	60 25.4	68 28.0	89 37.7	3.94	1.02	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ป่วยโรคต่างๆ หรือสถิติของผู้ป่วยโรคต่างๆ	9 3.8	41 17.4	76 32.2	58 24.6	52 22	3.44	1.126	ปานกลาง
ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกัน หรือการแก้ปัญหาสุขภาพจิต	6 2.5	21 8.9	60 25.4	79 33.5	70 29.7	3.79	1.047	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับปรุงบุคลิกภาพ	3 1.3	17 7.2	57 24.2	75 31.8	84 35.6	3.93	1	มาก

1.3 ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีความเห็นว่าความน่าเชื่อถือของข่าวสารด้านสุขภาพที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ใช้ภาษาที่ซึ่งมีความชัดเจน เข้าใจง่ายในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีความเห็นว่าความน่าเชื่อถือของข่าวสารด้านสุขภาพที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์สุขภาพ เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถนำไปอ้างอิง มีความเชื่อถือในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ

ประเด็น	ระดับความน่าเชื่อถือ					ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบน	ระดับความน่าเชื่อถือ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ข้อมูลที่เผยแพร่มีความถูกต้อง ตรงกับข้อเท็จจริง	1 0.4	7 3	99 41.9	91 38.6	38 16.1	3.67	0.794	มาก
ภาษาที่ใช้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	- -	6 2.5	101 42.8	86 36.4	43 18.2	3.7	0.792	มาก
ข้อมูลที่เผยแพร่มีความทันสมัย	1 0.4	16 6.8	80 33.9	98 41.5	41 17.4	3.69	0.853	มาก
ข้อมูลที่เผยแพร่ไม่มีความปลอดภัย เพียงพอ	17 7.2	34 14.4	113 47.9	53 22.5	19 8.1	3.1	0.987	ปานกลาง
เจ้าของเว็บไซต์เป็นองค์กรที่น่าเชื่อถือ	3 1.3	20 8.5	101 42.8	70 29.7	42 17.8	3.54	0.924	มาก
เจ้าของเว็บไซต์เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง	6 2.5	22 9.3	102 43.2	76 32.2	30 12.7	3.43	0.918	ปานกลาง
ข้อมูลที่เผยแพร่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ	2 0.8	11 4.7	97 41.1	80 33.9	46 19.5	3.67	0.872	มาก
ข้อมูลที่เผยแพร่ไม่สามารถนำไปอ้างอิง	24 10.2	32 13.6	111 47	46 19.5	23 9.7	3.05	1.063	ปานกลาง
ข้อมูลที่เผยแพร่เป็นการโฆษณาสินค้า	27 11.4	33 14	84 35.6	60 25.4	32 13.6	3.16	1.173	ปานกลาง
ข้อมูลที่เผยแพร่ทำให้เกิดความมั่นใจ	5 2.1	15 6.4	116 49.2	75 31.8	25 10.6	3.42	0.845	ปานกลาง

1.4 การใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์สุขภาพ

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีการใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์สุขภาพ โดยเฉลี่ยในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างมีการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดูแลสุขภาพตนเองมากที่สุด รองลงมา คือ ใช้เป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพคนรู้จักหรือคนในครอบครัว สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย นำไปใช้ประโยชน์ระดับปานกลาง คือ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ

ประเด็น	ระดับการใช้ประโยชน์					ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบน	ระดับการใช้ประโยชน์
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ	4 1.7	6 2.5	62 26.3	106 44.9	58 24.6	3.88	0.884	มาก
เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะไปพบแพทย์	7 2.9	14 5.9	69 29.2	101 42.8	45 19.1	3.69	0.96	มาก
เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดูแลสุขภาพตนเอง	3 1.2	8 3.4	52 22	110 46.6	63 26.7	3.94	0.875	มาก
เป็นพื้นฐานในการดูแลสุขภาพคนรู้จักหรือคนในครอบครัว	3 1.2	13 5.5	51 21.6	103 43.6	66 28	3.91	0.925	มาก
เป็นข้อมูลในการบรรเทาความเจ็บป่วย	6 2.5	18 7.6	93 39.4	78 33.1	41 17.4	3.55	0.964	มาก
ช่วยให้มีความเข้าใจและสามารถอยู่ร่วมกับผู้เป็นโรคได้ง่ายขึ้น	6 2.5	8 3.4	78 33.1	91 38.6	53 22.5	3.75	0.942	มาก
เป็นข้อมูลในการลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดโรค	5 2.1	14 5.9	74 31.4	92 39	51 21.6	3.72	0.954	มาก
ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ	17 7.2	24 10.2	75 31.8	80 33.9	40 16.9	3.43	1.118	ปานกลาง
ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกใช้ยา	9 3.8	28 11.9	75 31.8	80 33.9	44 18.6	3.51	1.058	มาก
ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีใหม่ในการรักษา	8 3.4	22 9.3	71 30.1	91 38.6	44 18.6	3.59	1.017	มาก
ให้เป็นข้อมูลในการลดปัญหาสุขภาพจิต	11 4.6	17 7.2	93 39.4	71 30.1	44 18.6	3.5	1.038	มาก
ใช้เป็นข้อมูลของการสนทนา แลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น	11 4.6	19 8.1	85 36	73 30.9	48 20.3	3.54	1.061	มาก

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

2.1 สมมติฐานข้อ 1 ความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ผลการทดสอบปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ ไม่ว่าจะมีความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพมากหรือน้อย ก็ไม่ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพมากขึ้นหรือน้อยลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างอาจไม่ได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพียงสื่อเดียวในการตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความต้องการข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพกับการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ

ตัวแปร	การใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ		
	จำนวน	r	p
ความต้องการข่าวสารด้านสุขภาพผ่านเว็บไซต์สุขภาพ	236	0.63	1.79

2.2 สมมติฐานข้อ 2 ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของนักศึกษาและบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ผลการทดสอบปรากฏว่า เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ หากมีความเชื่อถือข่าวสารด้านสุขภาพที่ได้รับจากเว็บไซต์สุขภาพมาก ก็จะมีการนำข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ต้องจิตต์ สุวรรณศรี (2543) ที่ศึกษาเรื่อง "ความต้องการข่าวสารด้านการเมือง การเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง และการใช้ประโยชน์ข่าวสารจากเว็บไซต์การเมืองไทย ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า ความต้องการข่าวสาร การเปิดรับ ความพึงพอใจ และความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์การเมืองไทยมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ข่าวสารจากเว็บไซต์การเมืองไทย

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความน่าเชื่อถือของข่าวสารสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพกับการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ

ตัวแปร	การใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพ		
	จำนวน	r	p
ความน่าเชื่อถือของด้านสุขภาพผ่านเว็บไซต์สุขภาพ	236	0.51	0.006

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเป้าหมายของเว็บไซต์สุขภาพส่วนใหญ่ คือ ผู้มีอายุ 20-35 ปี และมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ถือได้ว่าเป็นนิimitหมายที่ดีที่ผู้อยู่ในวัยอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติมีความสนใจในการดูแลสุขภาพ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบ จึงควรปรับปรุงเนื้อหา และรูปแบบของเว็บไซต์สุขภาพให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีความสนใจและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

2. จากผลการวิจัย พบว่า ความน่าเชื่อถือที่มีต่อเว็บไซต์สุขภาพ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรตรวจสอบความคุม หรือออกข้อบังคับให้ข้อมูลที่นำเสนอบนเว็บไซต์ มีการระบุที่มาของข้อมูลที่สามารถอ้างอิงตรวจสอบได้ไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ปัจจุบันจำนวนเว็บไซต์สุขภาพมีมากขึ้นและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของผู้จัดทำเว็บไซต์สุขภาพว่ามีแนวคิดกลยุทธ์ในการนำเสนออย่างไร ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

2. ควรมีการศึกษาในเชิงเจาะลึกถึงผู้ใช้เว็บไซต์สุขภาพเป็นรายบุคคลโดยวิธีสัมภาษณ์ นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่ให้รายละเอียดได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ต้องจิตต์ สุวรรณศร. ความต้องการข่าวสารด้านการเมือง การเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง และการใช้ประโยชน์ข่าวสารจากเว็บไซต์การเมืองไทยของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วิเชียร เกตุสิงห์. การใช้โปรแกรม SPSS for Windows และการแปลผลการวิเคราะห์. นนทบุรี: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2545.

Belo, David K., Lemert, James B. and Mertz, Robert J., Dimension for Evaluating the Acceptability of Message Sources, in *Public Opinion Quarterly*, Vol.38 (1970): 563- 576.

Bettinghaus, Erwin P. *Persuasive Communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1968.

ใบต้องสมุด*

นิตยา บุญปริตร**

ตัว แทนจากหลากหลายแห่งเข้าร่วมงานประชุม ซึ่งจัดโดย British Psychological Society ในวันที่ 12 มกราคม ค.ศ. 2006 ที่เมืองกลาสโกว์ เพื่อฟังผลสรุปโครงการวิจัย โดน Saqib Saddiq ที่ปรึกษาของบริษัทจัดหางาน SHI ได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลใน 5 สาขาอาชีพเป็นจำนวน 300 คนและรู้สึกประหลาดใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อทราบว่าบรรยากาศในการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดสูงสุดนั้น คือห้องสมุดที่แสนเงียบสงบ ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า พนักงานในสายงานดังกล่าวไร้อำนาจในการควบคุมการทำงานของตน และยังไม่สามารถใช้ความสามารถที่ตนเองมีให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ สภาวะขาดความพึงพอใจในหน้าที่การงานของตนส่งผลให้หลายต่อหลายคนหาข้ออ้างในการไม่มาทำงานในบางรายอาจเกิดการต่อต้านความสัมพันธ์นอกสถานที่ทำงานเลยก็เป็นได้

งานวิจัยนี้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าผู้ที่ทำงานในสาขาอาชีพที่จำต้องใช้ความฉับไว (Emergency Profession) เช่น พนักงานดับเพลิงหรือตำรวจกลับสามารถรับมือกับความเครียดได้ดีกว่า เนื่องจากได้รับการอบรมเพื่อรับมือกับสภาวะดังกล่าว โดยเฉพาะ Saddiq สนับสนุนให้ผู้จ้างงานหาทางจัดการกับปัญหาความเครียด แม้ว่าผลงานวิจัยชิ้นนี้ จะค่อนข้างดูแปลกในตอนแรกแต่ก็แสดงให้เห็นว่าความเครียดภายในมีสภาพอย่างไรและสามารถส่งผลเสียต่อองค์กรโดยรวมได้อย่างไร

เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจากงานวิจัยชิ้นนี้แสดงความไม่พึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยแสดงความคิดเห็นว่าเมื่อที่จะต้องติดอยู่ตรงชั้นหนังสือเป็นเวลานานโดยไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถใดๆ ให้เกิดประโยชน์และยังรู้สึกว่าคุณมีอำนาจในที่ทำงานเพียงน้อยนิด ในขณะที่เดียวกัน ในบทความซึ่งได้รับการตีพิมพ์ใน New York Times หัวข้อ Hipper Crowd of Shushers ได้กล่าวถึงบรรณารักษ์รุ่นใหม่ ซึ่งเรียกตัวเองว่ากลุ่ม hipper crowd of shusher คนกลุ่มนี้พบว่า งานห้องสมุดไม่ได้เกี่ยวข้องกับหนังสือเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นการเชื่อมโยงผู้คนเข้ากับข้อมูลสารสนเทศ และข่าวสารต่างๆ มิเชล แคมป์เบล บรรณารักษ์สาว อายุ 26 ปี กล่าวว่าเธอทำอาชีพนี้ เพราะเห็นว่างานนี้รวมเอาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผสมกับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมเป็นไปไม่ได้หรือไม่ว่าบรรณารักษ์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดซึ่งแสดงความไม่พึงพอใจในสายงานของตนยังไม่ค้นพบสถานที่ที่เหมาะสมกับตนเอง หรืออาจทำงานในตำแหน่งนี้มานานจนรู้สึกอึดอัดแล้ว

ผู้ที่อยู่ในสายงานดังกล่าว มักให้ความสำคัญกับการศึกษาเชิงวิชาการ มากกว่าจะมุ่งความสนใจไปยังการจัดการความเครียด คุณได้ยืนยันว่าการบรรณารักษศาสตร์จัดการความเครียดลงในหลักสูตรเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อไหร่

* แปลจาก Elisa F. Topper. "Stress in the library workplace" New Library World. Volume 108, No. 11/12 (2007) : p.561-564.
 ** นิตยา บุญปริตร. นักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

แม้กระทั่งเมื่อจบหลักสูตรแล้วได้เข้ามาปฏิบัติงานจริง เจ้าหน้าที่ก็จะพบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการและการให้บริการเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้นๆ จนละเอียดเรื่องการจัดการความเครียด ซึ่งปัญหาจะยังไม่ปรากฏจนกว่า นักศึกษาในสาขานี้ได้เข้ามาปฏิบัติงานจริง ปัญหาที่จะเกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องความขัดแย้งระหว่างวัย ซึ่งเกิดจากการย้ายสถานที่ทำงาน โดยให้บรรณารักษ์รุ่นใหม่ทำงานร่วมกับบรรณารักษ์ระดับอาวุโส

ข้อแตกต่างโดยหลักระหว่างพนักงานดับเพลิงกับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คือ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงได้รับการอบรมเพื่อนให้สามารถรับมือกับสภาวะเครียด ซึ่งจะต้องพบขณะปฏิบัติหน้าที่ ขณะที่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีแนวโน้มที่จะได้รับการอบรมประเภทเดียวกันน้อยกว่า

เมื่อ 2-3 ปีก่อนขณะที่ผมมีหน้าที่สัมภาษณ์งาน นักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเพิ่งจบการศึกษาชั้น ผมรู้สึกประหลาดใจมากที่มีนักศึกษาหลายคนกล่าวว่าได้ผ่านการอบรมโดยจิตแพทย์ นักจิตบำบัด หรือผู้ให้คำแนะนำด้านสุขภาพจิต พวกเขาให้ความเห็นว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่เงียบสงบและปลอดภัย สำหรับผู้เข้าใช้บริการ ขณะที่ผู้ได้เผชิญสถานการณ์จริงกลับมีความเห็นที่ตรงกันข้าม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสาธารณะ

บทความนี้ต้องการนำเสนอปัญหาเรื่องความเครียดในงานบริการห้องสมุดในฐานะสถานที่ทำงาน โดยภาพรวม และตั้งกลยุทธ์เพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าว

ความหมายของคำว่า "ความเครียด"

Bunge (1987) ให้ความหมายของคำว่า "ความเครียด" ไว้ว่า เป็นสภาวะที่ร่างกายและจิตใจตอบสนองต่อการรับคำสั่งหรือการแข่งขัน ในฐานะบรรณารักษ์ เราย่อมรู้สึกขัดแย้งต่อการรับรู้ของบุคคลทั่วไปที่ลงความเห็นว่าความเครียดต้องไม่เกิดในสถานที่อย่างห้องสมุดอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม ผู้จ้างงานมีความเห็นว่า หากบุคลากรไม่มีวิธีรับมือกับสภาวะเครียดที่ดีจะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องอัตราผลผลิตลดลงและย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กรโดยรวม ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงเรื่องค่าใช้จ่ายด้านประกันสุขภาพ

นอกจากนี้เขายังกล่าวอีกว่า ความเครียดมีองค์ประกอบสำคัญอยู่หลายประการ ประการแรก ความเครียดเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคล ประการที่สอง ความเครียดเป็นสภาวะซึ่งเกิดจากการรับรู้ที่บุคคลหนึ่งมีต่อสถานการณ์หนึ่ง และประการที่สาม คือ วิธีที่บุคคลนั้นใช้จัดการกับความเครียดซึ่งหากวิธีการนั้นๆ ไม่ได้ผลย่อมทำให้บุคคลเกิดความเหนื่อยล้า (Burned out)

Bunge เสริมว่า ความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าห้องสมุดย่อมเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเครียดได้ นอกจากนี้แล้ว การประสานงานระหว่างแผนกต่างๆ และระดับการทำงานภายในห้องสมุดก็เป็นปัจจัยให้เกิดความเครียดได้ ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งชำนาญงาน และยังไม่ชำนาญงานและระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่าย Public และ Service

Bunge กล่าวว่า มีระบบการรับรู้อีกประเภทซึ่งปรากฏอยู่ในราย ชื่อสาเหตุปัจจัยซึ่งก่อให้เกิดความเครียดสำหรับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ปัญหาดังกล่าวคือ การให้คำปรึกษา และการจัดการยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ

พื้นที่สำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดเป็นปัจจัยอีกอย่างที่ต้องกล่าวถึง เพราะหากพื้นที่ดังกล่าวไม่เพียงพอจะก่อให้เกิดความเครียดในหมู่พนักงานได้เช่นกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว พื้นที่ที่ดีที่สุดมักสงวนไว้สำหรับผู้ใช้บริการห้องสมุดเท่านั้น

การบ่งชี้ถึงสภาวะเครียด

อาการดังต่อไปนี้ เป็นตัวบ่งชี้ว่าสถานที่ทำงานของท่านก่อให้เกิดสภาวะเครียด ตามหลักการของ Preston (1966)

- ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงอย่างเห็นได้ชัดเช่นเดียวกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความใส่ใจในการทำงาน
- ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน โดยอ้างว่ารู้สึกไม่พึงพอใจ
- ปรากฏอุปนิสัยเชิงลบต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน องค์กร หรือสาขาอาชีพของตน
- กล่าวถึงความพยายามและผลงานไม่ปรากฏเป็นที่พึงพอใจ หรือได้รับความสนใจจากบุคคลอื่น
- มีแนวโน้มที่จะขาดงานบ่อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากความเครียด
- กล่าวโทษผู้อื่น (แพะรับบาป) เช่น เจ้านายหรือคู่สมรส หรือกระทั่งกล่าวโทษบุคคลอื่น เมื่อกระทำผิดพลาด หรือทำงานล้มเหลว
- ขาดความสนใจและมีสัญญาณบ่งชี้ถึงสภาวะจิตใจหรือร่างกายอ่อนล้าเมื่ออยู่ในช่วงวิกฤติกลยุทธ์เพื่อลดสภาวะเครียด

แนวคิดในการควบคุมนั้น มีองค์ประกอบจากทฤษฎีว่าด้วยสภาวะเครียด กลยุทธ์ที่จะกล่าวต่อไปนี้จะ เป็นประโยชน์ในการสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยลดสภาวะเครียด

- ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ควบคุมสถานการณ์ ดังกล่าว
- พยายามลดความเครียดโดยเล่าเรื่องราวให้บุคคลที่สามฟัง วิธีนี้จัดว่าเป็นการสร้าง Support system นอกสถานที่ทำงาน
- ออกกำลังกาย เมื่อสุขภาพกายดีสุขภาพจิตย่อมดีเช่นกัน
- พยายามสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำงานให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น อาจเป็นโดยการแขวนรูปภาพไว้บนผนัง การวางดอกไม้ไว้ในบริเวณที่ทำงาน หรือนำอาหารและของขบเคี้ยวเข้ามาไว้บ้าง
- ออกไปรับประทานอาหารเช้าหรือพักผ่อนหย่อนใจ นอกสถานที่ทำงาน ท่านอาจออกไปเดิน เล่นสักระยะสั้นๆ ให้อารมณ์แจ่มใสก็ได้
- ค้นหาความหมายในเชิงปรัชญาหรือจิตวิญญาณจากประสบการณ์เมื่อเกิดความเครียดถามตนเองว่าประสบการณ์ดังกล่าวมีความหมายอย่างไรในชีวิตของคุณ

สรุป

ห้องสมุดจะยังคงเป็นสถานที่ทำงานที่สร้างความเครียดให้แก่บุคลากรต่อไปเรื่อยๆ ดังนั้นการจัดการความเครียดในตัวบุคคลนั้นย่อมเป็นการสร้างสมดุลที่ดี อย่างไรก็ตาม ทุกคนจะเรียนรู้เพื่อรับมือกับสภาวะดังกล่าว ได้หากได้รับการอบรมและฝึกฝน รวมทั้งวางแผนเป็นอย่างดีโดยศึกษาเรื่องสภาวะ เครียดและพัฒนาทฤษฎีในการจัดการปัญหาดังกล่าวอย่างเหมาะสม ในฐานะผู้จ้างงานทางห้องสมุดควรร่วมมือกับบุคลากร เพื่อบรรเทาความเครียดโดยจัดการอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกคน ผู้เขียนบทความชิ้นนี้พยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาวะ เครียดซึ่งเกิดภายในห้องสมุด และแสดงให้เห็นบทบาทความสำคัญที่ความเครียดมีต่อตัวบุคลากร Bunge (1987) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า บุคลากรทุกท่านภายในองค์กร ควรระลึกไว้เสมอว่า ความเครียดอาจเป็นไฟซึ่งลุกโชน เป็นพลังให้เริ่มเรื่องต่อความสำเร็จที่ได้รับและผลงานที่ปรากฏ

Social Networking กับการประยุกต์ใช้ใน มหาวิทยาลัย

รุจเรขา วิทยาวุฒิกุล*

บทนำ

ในช่วงประมาณเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2552 ที่ผ่านมา หลายคนอาจสังเกตเห็นถึงการแพร่หลายของการใช้สื่อสมัยใหม่ (New Media) ที่เป็นเทคโนโลยี Web 2.0 เช่น Twitter และ Facebook ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นประวัติการณ์ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2552 โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอในที่ประชุมคณะกรรมการโฆษกกระทรวงและส่วนราชการ ให้โฆษกประจำกระทรวงใช้ Twitter และ Facebook ในการประชาสัมพันธ์ข่าวผ่านทางสื่อออนไลน์ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้สื่อมวลชนได้รับรู้ข่าวสารรวดเร็วโดยไม่ต้องรอฟังการแถลงข่าว นอกจากนี้ รัฐบาลยังให้การสนับสนุนภาคเอกชนในการใช้ New Media กับโอกาสทางธุรกิจ ตลอดเดือนพฤศจิกายน 2552 มีบรรยากาศตื่นตัวในเรื่อง web 2.0 ในประเทศไทย โดยมีการจัดงานสัมมนาต่างๆ ทั้งโดยภาครัฐและภาคเอกชน เช่น งานสัมมนา New Media Forum งานค่ายความคิด (ThinkCamp) ครั้งที่ 2 งาน WordCamp Bangkok 2009 และงาน Twitter for Business Conference (TWTCON BKK 2009) เป็นต้น ซึ่งความเคลื่อนไหวเหล่านี้ เป็นความชัดเจนของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี web 2.0 ซึ่งมีลักษณะ user-generated content ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างเนื้อหาเองได้ใช้ชีวิต และทำงานร่วมกันเป็นสังคมออนไลน์ (Social Networking)

สำหรับในแง่ของสื่อมวลชนแล้ว นี่คือยุคของ Citizen Journalism ที่ทุกคนมีสื่ออยู่ในมือ ทุกคนสามารถทำตัวเป็นนักข่าวพลเมืองได้โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารที่มีติดตัว เช่น โทรศัพท์ กล้องถ่ายรูปและวิดีโอดิจิทัลแบบมือถือ และสร้างสื่อในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าสื่อสังคม (Social Media) ขึ้นมา นับเป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของระบบอินเทอร์เน็ตจากยุค Web 1.0 ซึ่งมีลักษณะของ Read-only Content มาเป็นยุค Web 2.0 ซึ่งเป็น Read/Write Web และกำลังจะก้าวเข้าสู่ Web 3.0 ต่อไปในปี ค.ศ. 2010 นี้ และนั่นคือยุคทองของ Mobile Internet เราสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทุกที่ทุกเวลา แบบ real-time communication ดังคำกล่าวของ Joy Eggerichs ที่ว่า "We no longer search for the news, the news finds us. In the near future we will no longer search for products and services, they will find us via social media".⁽¹⁾

และจากการที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุม 5th OS-APPLE (The Fifth OS Asia Pacific Professional Leaders in Education) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ระหว่างวันที่ 24-26 พฤศจิกายน 2552 ที่ผ่านมา พบว่าในงานสัมมนาดังกล่าวมีการพูดถึง Social Networking กับสถาบันอุดมศึกษา⁽²⁾ มีการประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านการเรียนการสอน การ

* นักเอกสารสนเทศ ชำนาญการ หัวหน้างานสารสนเทศและห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล / ประธานเครือข่ายผู้ดูแลเว็บไซต์ (webmaster) มหาวิทยาลัยมหิดล Twitter: @ruchareka
Blog: <http://ruchareka.wordpress.com>

รับสมัครและคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ กิจกรรมนักศึกษา ศิษย์เก่าสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ การตลาด และการสร้างแบรนด์ให้แก่มหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีบริษัทที่ปรึกษาประเภท Higher Education Marketing รับออกแบบและวางระบบ Social Web ให้แก่มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นจำนวนมาก โดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดแบบ Word-of-Mouth และแพร่กระจายได้รวดเร็วแบบไวรัล (Viral Marketing) นับเป็นแนวโน้มของอินเทอร์เน็ตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ ดังนั้น บทความนี้จึงเป็นการรวบรวมเรื่องราวความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และ Web 2.0 กับกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมาแล้วสู่กันฟัง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้แนวความคิดหรือเกิดประเด็นในการนำมาประยุกต์ใช้กับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยต่อไป

Social Networking กับการประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

เครื่องมือที่ใช้สร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ขึ้นภายในมหาวิทยาลัยและกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มของอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรในแวดวงทางการศึกษา ได้แก่ Twitter, Facebook, LinkedIn, MySpace, Ning, Zinch, YouTube, และ Flickr บนหน้าแรกของเว็บไซต์ทางการของมหาวิทยาลัยมักมีการใส่ social media icons เอาไว้ด้วยอย่างน้อย 2-3 ชนิดเพื่อความสะดวกในการใช้งาน มีการประยุกต์ใช้ Facebook ในการรับเข้าศึกษาต่อ (Admission) การใช้ Twitter สำหรับจัดทำ Campus Buzz การใช้ Flickr และ YouTube สำหรับจัดทำประมวลภาพกิจกรรมนักศึกษา การให้นักศึกษาพูดคุย แสดงความคิดเห็นผ่านทาง Blog เป็นต้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งเข้าร่วมกิจกรรมกับบริการออนไลน์สาธารณะ เช่น YouTubeEDU การใช้ Google Apps for Education สำหรับโรงเรียนมัธยม การใช้ Mobile Learning ผ่าน iTunes U ของบริษัท Apple

ซึ่งเป็นคลังจัดเก็บบทเรียน เอกสารประกอบการบรรยาย สไลด์นำเสนอ คลิปวิดีโอ รายการวิทยุ รายการภาพยนตร์ และโทรทัศน์ของทางมหาวิทยาลัย คลิปเสียง podcast รายวิชาต่างๆ สำหรับการเรียนทางไกล ซึ่งนักศึกษาสามารถใช้งานได้ทั้งบนโทรศัพท์มือถือ และเครื่องคอมพิวเตอร์พกพา มีการใช้ web-based technology ในระดับต่างๆ ตั้งแต่การใช้เว็บไซต์แบบพื้นฐาน ไปจนถึงการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ชนิดบูรณาการเต็มรูปแบบเพื่อการประชาสัมพันธ์ สื่อสารองค์กร การสร้างอัตลักษณ์และแบรนด์ของมหาวิทยาลัย การรับสมัครนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ และการสร้างศิษย์เก่าสัมพันธ์ ซึ่งมหาวิทยาลัยบางแห่งได้เริ่มดำเนินการไปแล้ว⁽³⁾ นอกจากนี้ ยังมีเทคโนโลยี web 2.0 แบบอื่นๆ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยม เช่น การนำ QR Codes (quick response หรือ two-dimensional bar code) มาใช้กับ Mobile Web เพื่อประโยชน์ในงานด้านต่างๆ ทั้งการประชาสัมพันธ์ การเรียนการสอน และการวิจัย และห้องสมุด การใช้ Cell Phone Technology ในการติดตามพัฒนาการทางด้านการเรียนของนักศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของการฝึกพูดภาษาต่างประเทศ การให้นักศึกษาอ่านหนังสือและตำราด้วยเครื่อง E-book Readers เช่น Kindle ของ Amazon หรือ Nook ของ Barnes & Noble แทนการใช้ตัวเล่มหนังสือ เป็นต้น

การใช้ Social Networking ในวงการอุดมศึกษามีทั้งใช้เป็นการส่วนตัว ในนามของมหาวิทยาลัยหรือในนามของคณะ สถาบัน ห้องสมุด หรือหน่วยงานต่างๆ มีอธิการบดีของมหาวิทยาลัยบางแห่งในสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มใช้ Twitter แล้ว ตัวอย่างเช่น @Paydar จาก Indiana University East, @PresidentMaples จาก Oregon Institute of Technology, @Biddy_Martin จาก University of Wisconsin Madison เป็นต้น⁽⁴⁾ มีอธิการบดีของมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาจำนวนกว่า 36 แห่ง ได้เขียนบล็อกไว้บนเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย⁽⁵⁾ ผลการสำรวจมหาวิทยาลัยชั้นนำ 1 ใน 100

อันดับแรกของสหรัฐอเมริกา จากการจัดอันดับของ US News and World Report 2010 College Rankings เมื่อเดือนกันยายน 2552 พบว่า มหาวิทยาลัยที่มีการใช้ Twitter และมีผู้ติดตาม (Followers) มากเกิน 10,000 ราย สูงสุด 3 อันดับแรก คือ Harvard University, Stanford University และ Yale University ซึ่งล้วนเป็น มหาวิทยาลัยชั้นนำอันดับต้นของโลกทั้งสิ้น มหาวิทยาลัยต่างๆ มีการสร้างบัญชีผู้ใช้ (twitter account) จำนวนตั้งแต่ 1 ถึง 24 บัญชี โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.4 บัญชี อย่างไรก็ตามพบว่าพฤติกรรมการใช้ Twitter สำหรับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยจะมีลักษณะเป็นการกระจายข่าว (Broadcasting) มากกว่าจะใช้ในการสนทนา (Conversations)⁽⁶⁾ ส่วนความคิดเห็นต่อประโยชน์ในการใช้ Twitter กับงานด้านการเรียนการสอน ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันถึงข้อดีข้อเสีย เมื่อเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2552 บริษัท Faculty Focus ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้ Twitter ของอาจารย์และแนวโน้มที่จะนำมาใช้ในชั้นเรียนพบว่า 30.7% ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้นิยมใช้ Twitter และเห็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในชั้นเรียนรวมทั้งติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของนักศึกษาส่วนอีก 56.4% ไม่ใช้ twitter ด้วยเหตุผลต่างๆ กัน เช่น ไม่เคยใช้ ไม่มีเวลาใช้ หรือเห็นว่าทำให้ทักษะด้านการเขียนของนักศึกษาลดลง และอีก 12.9% เคยลองใช้บ้าง แต่ปัจจุบันเลิกใช้ไปแล้วเนื่องจากเห็นว่าเสียเวลาและไม่มีประโยชน์⁽⁷⁾ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจาก 2009

Horizon Report ตามโครงการ Horizon Project ของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ได้รายงานเทคโนโลยีอุบัติใหม่ (Emerging Technologies) ที่จะเกิดขึ้นภายในระยะเวลาอีก 5 ปีข้างหน้า ซึ่งมีผลกระทบต่อวงการการศึกษาว่าในปีแรกจะเป็นยุคของ Mobile Internet⁽⁸⁾ อย่างแน่นอน จากผลการศึกษาของ McKinney, D.⁽⁹⁾ ผู้เขียนบทความเรื่อง iTunes University and the classroom: Can Podcasts Replace Professors? พบว่านักศึกษาที่ฟังบรรยายโดยใช้ Podcasts ได้ผลคะแนนการสอบดีกว่านักศึกษาที่นั่งฟังบรรยายโดยตรงในห้องเรียนในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาหลายแห่งหันได้นำ iTunes U ของบริษัท Apple มาใช้ในการเรียนการสอนแล้ว นอกจากนั้น มหาวิทยาลัย Yale, Oxford, University of California และ Princeton University มีนโยบายให้นักศึกษาใช้ Kindle E-book Reader ของบริษัท Amazon ในการอ่านหนังสือและตำราเรียนเพื่อลดการใช้กระดาษ ห้องสมุดประชาชนกรุงนิวยอร์ก เปิดให้บริการยืม-คืนหนังสือในลักษณะ Mobile Reading โดยใช้เครื่อง Sony 3G E-book Reader จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเหล่านี้มีผลกระทบทั้งในแง่บวกและในแง่ลบกับการเรียนการสอน และการบริการห้องสมุดแบบดั้งเดิมอย่างแน่นอน จึงเป็นสิ่งที่ผู้อยู่ในแวดวงด้านการศึกษาของประเทศไทย ควรจะต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมทางสังคมกันอย่างใกล้ชิดรวมทั้งศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมไทยต่อไป

บทส่งท้าย

บางคนอาจคิดว่าการใช้ Social Networking เป็นการทำตามแฟชั่น แต่ที่จริงแล้วเป็นการปฏิวัติวงการอินเทอร์เน็ตเข้าสู่ยุคของ Web 2.0 ซึ่งต่อไปกำลังจะกลายเป็น Web 3.0 ตามลำดับ ข้อควรระวังคือ เทคโนโลยีทุกอย่างเปรียบเสมือนดาบสองคม ทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อข้อความที่เผยแพร่บนสังคมออนไลน์ของตนเอง ควรคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลัก ควรใช้เวลากับ Social Networking อย่างสร้างสรรค์ คุ่มค่า ไม่เสียเวลาไปกับกิจกรรมไม่พึงประสงค์ที่เปล่าประโยชน์ การเล่นเกมบน Facebook เป็นการเผาเวลา ผลาญเงิน และ Internet Bandwidth การพูดคุยไร้สาระบน Twitter ทำให้เสียเวลา เสียสมาธิในการทำงาน การแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในทางด้านลบอาจสะท้อนถึงชื่อเสียงและภาพลักษณ์ ทั้งของตัวเองและของสถาบัน อย่างไรก็ตาม หากสถาบันใดมีบุคลากรที่แสดงความคิดเห็นทางบวกบน Social Network เป็นจำนวนมาก องค์กรนั้นจะมีประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์ สร้างความแข็งแกร่งของเครือข่ายชุมชน แลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างการเป็นที่ยอมรับให้แก่สถาบันได้อย่างมหาศาลเลยทีเดียว

รายการอ้างอิง

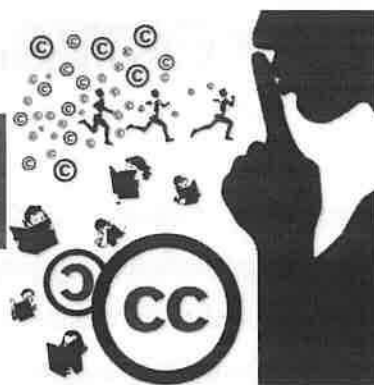
1. Eggerichs, J. "RIDGEWOOD ROCK: We no longer search for the news, the news finds us". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.joyeggerichs.com/2009/08/we-no-longer-search-for-news-news-finds.html> 2009.
2. "QS-APPLE - The Prime Conference and Exhibition for Top International Educators in Asia, Europe, America and Australasia". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.qsapple.org> 2009.
3. Niland, L. and Caplan, J. "Use of Web-based Technology to Support Communications and Marketing at Educational Institutions". Report of Findings of a Survey Conducted in Preparation for the CASE Communications, Marketing & Technology Workshop, Cognitive Marketing Inc., 2009.
4. Ward, BJ. "When Chancellors Tweet". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://squaredpeg.com/index.php/2009/11/30/chancellors-tweet/> 2009.
5. Johnson, B. "Recently in Presidents Who Blog Category". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bobjohnsonblog.com/presidents-who-blog/> 2009.
6. "How the Top 100 Colleges & Universities are Using Twitter - U&C". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://universitiesandcolleges.org/top-100-colleges-twitter/> 2009.
7. Faculty Fous Special Report. "Twitter in Higher Education: usage habits and trends of today's college faculty". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.facultyfocus.com/free-report/twitter-in-higher-education-usage-habits-and-trends-of-todays-college-faculty/> 2009.
8. The New Media Consortium. "2009 Horizon Report Australia-New Zealand Edition". [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://wp.nmc.org/horizon-anz-2009/> 2009.
9. McKinney, D., Dyck, J. and Lubet, E. (2009) 'iTunes University and the classroom: Can podcasts replace Professors?' Computers and Education, Vol. 52, No. 3, pp. 617-623.

รายชื่อ URL ของเว็บไซต์ Social Networking Tools

- Facebook [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.facebook.com>
- Flickr [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.flickr.com>
- Google Apps for Education [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.google.com/a/help/intl/en/edu/>
- iTunes U [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.apple.com/education/mobile-learning/>
- LinkedIn [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.linkedin.com>
- MySpace [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.myspace.com>
- Ning [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ning.com>
- Twitter [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://twitter.com>
- YouTube [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.youtube.com>
- YouTubeEDU [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.youtube.com/edu>
- Zinch.com [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.zinch.com>

ครีเอทีฟคอมมอนส์ : ทางเลือกของการสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์

กนกวรรณ จันทระ*
จารุณี การี**

ในโลกของการสื่อสารผ่านออนไลน์เป็นไปได้อย่างง่ายดายเพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัสเท่านั้น ทำให้คนในยุคนี้ต้องระแวงระวังในเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ ผลงานของบุคคลอื่นที่เป็นผู้สร้างสรรค์งานลิขสิทธิ์ เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ผลงานสร้างสรรค์ที่มุ่งหวังรับใช้สังคมบางรายการยังคงถูกจำกัดกรอบด้วยการสงวนสิทธิ์ ทำให้ต้องลงท้ายด้วยทางเลือกที่จำกัด นั่นคือผู้ใช้จะต้องขออนุญาตจากเจ้าของสิทธิ์ มิฉะนั้นจะถือเป็นการลักลอบใช้งาน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมักคัดลอกเนื้อหาจากเว็บไซต์ต่างๆ มาเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต จากเจ้าของเกิดปัญหาฟ้องร้องกันขึ้นในหลายกรณี แต่ในเวลานี้โลกบนอินเทอร์เน็ตได้มีตัวเลือก หนึ่งในซึ่งอาจเป็นทางออกให้แก่ทุกคน นั่นคือ **Creative Commons : CC (ครีเอทีฟคอมมอนส์)** สัญญาอนุญาตฉบับแรกที่เข้ามาปลดล็อกปัญหาดังกล่าว และกลายเป็นสัญญาอนุญาตฉบับที่ทำให้วงการอินเทอร์เน็ตทั่วโลกให้ความสนใจ

สำหรับประเทศไทย เพิ่งได้รับการอนุมัติให้มีสัญญาอนุญาตฉบับประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2552 ซึ่งอาจต้องใช้เวลาทำความเข้าใจกับผู้ใช้ เพื่อให้ทุกคนบนโลกออนไลน์เห็นไปในทิศทางเดียวกันว่างานสร้างสรรค์บนอินเทอร์เน็ตเป็นเนื้อหาที่เผยแพร่เพื่อรับใช้สังคมเป็นส่วนใหญ่ และไม่ควรถูกจำกัดอยู่เฉพาะใครคนใดคนหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันก็ต้อง

ได้รับการเผยแพร่โดยไม่ทำให้ผู้สร้างสรรค์เสียประโยชน์ โดยสัญญาอนุญาตฉบับนี้ จะเปิดโอกาสให้เจ้าของงานสร้างสรรค์ทุกอย่างบนโลกออนไลน์ สามารถใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้อื่นนางานไปใช้ต่อโดยไม่ต้องขออนุญาต แต่มีข้อแม้ว่าจะต้องทำตามเงื่อนไขที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้กำหนดขึ้น

ในบทความนี้จะกล่าวถึงครีเอทีฟคอมมอนส์ ครอบคลุมเนื้อหา ความเป็นมา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของครีเอทีฟคอมมอนส์, ครีเอทีฟคอมมอนส์ในประเทศไทย, สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์, เงื่อนไขในสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์, รูปแบบของสัญญาอนุญาต และส่วนท้ายได้รวบรวมเว็บไซต์ในประเทศไทยที่ใช้ครีเอทีฟคอมมอนส์ เนื้อหาทั้งหมดนี้เพื่อการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ให้ผู้สร้างสรรค์งานเข้าใจถึงคุณประโยชน์และหันมาใช้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ในการเผยแพร่ผลงานของตน

* บรรณารักษ์แผนกเทคนิค สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

** เจ้าหน้าที่บริการ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC)

ความเป็นมา creative commons

ครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons : CC) คือ องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร จัดตั้งขึ้นเพื่อขยายขอบข่ายของการใช้สื่อต่างๆ ให้กว้างขึ้นโดยไม่จำกัดที่สัญญาอนุญาตของสื่อต่างๆ สัญญาอนุญาตของครีเอทีฟคอมมอนส์ จะเอื้อให้มีการใช้สื่อทั้งทางภาพ เสียง ข้อมูล โดยการแบ่งแยกสัญญาอนุญาตย่อยออก สำหรับการแจกจ่ายและการใช้ข้อมูล โดยการอ้างอิงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์เดิม ครีเอทีฟคอมมอนส์ ก่อตั้งโดยศาสตราจารย์ลอว์เรนซ์ เลสสิก (Lawrence Lessig) เมื่อปี พ.ศ. 2544 ตั้งอยู่ที่เมืองซานฟรานซิสโก มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสนับสนุนจากศูนย์เพื่อสาธารณสมบัติ (The Center for the Public Domain) โดยมีกรรมการกำกับทิศทางที่ประกอบด้วย James Boyle, Michael Carroll, Molly Shaffer Van Houweling, และศาสตราจารย์ลอว์เรนซ์ เลสสิก (Lawrence Lessig) ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายอินเทอร์เน็ตและทรัพย์สินทางปัญญา, Hal Abelson อาจารย์วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ จากเอ็มไอที, Eric Saltzman ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายอินเทอร์เน็ตและนักสร้างสารคดี, Davis Guggenheim นักสร้างสารคดีชื่อดัง, Joi Ito นักธุรกิจชาวญี่ปุ่น, และ Eric Eldred นักสร้างเว็บสาธารณสมบัติ

โครงการครีเอทีฟคอมมอนส์ ได้รับการช่วยเหลือจาก อาจารย์และนักศึกษาที่ ศูนย์เบิร์กมานเพื่ออินเทอร์เน็ตและ สังคม (Berkman Center for Internet & Society) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และศูนย์เพื่ออินเทอร์เน็ตและสังคม (Center for

Internet and Society) มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ปัจจุบันมีสำนักงานอยู่ที่เมืองซานฟรานซิสโก มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกรรมการกำกับทิศทาง ทำหน้าที่ดูแลเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่ธุรการ และทีมเทคนิค โดยมีกรรมการที่ปรึกษาด้านเทคนิคเป็น

ผู้ให้คำปรึกษา ครีเอทีฟคอมมอนส์ได้รับเงินสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทั่วโลกที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ

สัญญาอนุญาตกนูจีพีแอล (GNU General Public License) ของมูลนิธิซอฟต์แวร์เสรี (Free Software Foundation) เป็นแรงให้ครีเอทีฟคอมมอนส์มีโครงการแรก คือ การเปิดตัวชุดสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ให้ใช้อย่างสาธารณะ โดยชุดสัญญาดังกล่าวได้รับแรงบันดาลใจ จากสัญญาอนุญาตกนูจีพีแอล อนุญาตให้ผู้ใช้ซอฟต์แวร์เสรี จากนั้นครีเอทีฟคอมมอนส์ก็พัฒนาเว็บไซต์ที่ช่วยให้ผู้สร้างผลงาน ได้เผยแพร่ผลงานของตนสู่สาธารณะ ทั้งโดยไม่สงวนสิทธิ์หรือสงวนสิทธิ์บางประการตามเงื่อนไขที่กำหนดได้เอง ครีเอทีฟคอมมอนส์ต่างกับกนูจีพีแอลตรงที่ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อใช้กับซอฟต์แวร์แต่ไว้ใช้กับผลงานสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ ดนตรี ภาพยนตร์ ภาพถ่าย งานเขียน สื่อการเรียนรู้อื่นๆ โดยมุ่งหวังให้นักสร้างสรรค์ผลงานสามารถเข้าถึงผลงานจำนวนมากได้อย่างง่ายและประหยัด เพื่อนำไปใช้ต่อยอดโดยครีเอทีฟคอมมอนส์ได้พัฒนาระบบข้อมูลบันทึกลักษณะและคุณสมบัติของผลงาน รวมทั้งรูปแบบการสงวนสิทธิ์ในรูปแบบที่สามารถประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ได้ เพราะจะทำให้ผู้สนใจสามารถค้นหางานสร้างสรรค์ เช่น ภาพถ่ายที่สามารถนำไปใช้ต่อ ได้โดยเพียงระบุชื่อผู้ถ่าย หรืองานเพลงที่สามารถทำซ้ำ แจกจ่ายได้โดยไม่เสียข้อจำกัด ผ่านเว็บไซต์ของครีเอทีฟคอมมอนส์หรือเว็บไซต์อื่น

โครงการ ครีเอทีฟคอมมอนส์อินเทอร์เน็ตอินชันทแนล (Creative Commons International ย่อว่า CCI) เป็นโครงการที่จัดตั้งโดยครีเอทีฟคอมมอนส์ เพื่อให้มีการจัดการกฎหมายคอมพิวเตอร์ให้สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศต่างๆ สำหรับสัญญาครีเอทีฟคอมมอนส์ในภาษาไทย จัดทำขึ้นโดยความร่วมมือของ สำนักกฎหมายธรรมนิติ สถาบัน ChangeFusion และสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยรองรับตามหลักเกณฑ์ครีเอทีฟคอมมอนส์ รุ่น 3.0 และปรับ

ให้เข้ากับกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย จึงสามารถใช้อย่างถูกต้องตามกฎหมายไทย เป็นลำดับที่ 51 ของโลก

เป้าหมายของครีเอทีฟคอมมอนส์

ครีเอทีฟคอมมอนส์มีเป้าหมายคือ การอนุญาตให้คนทั่วโลกสามารถเผยแพร่ จัดแสดง ทำซ้ำ โปสต์งานต่างๆ ลงในเว็บไซต์ได้ ตราบใดที่พวกเขาปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าของลิขสิทธิ์เป็นผู้กำหนด

วัตถุประสงค์ของครีเอทีฟคอมมอนส์

1. สนองความต้องการของคนทุกคนที่เข้าใจว่านวัตกรรมและความคิดใหม่ๆ เกิดจากการต่อยอดความคิดที่มีอยู่เดิม
2. ช่วยให้ผู้สร้างงานสามารถรักษาลิขสิทธิ์ไว้
3. อนุญาตให้คนอื่นใช้งานชิ้นนั้นภายใต้เงื่อนไข ที่ผู้สร้างเป็นคนกำหนดเอง
4. ช่วยให้ผู้สร้างสามารถเผยแพร่งานในลักษณะ "สงวนลิขสิทธิ์บางประการ" ได้ไม่ต้องสงวนสิทธิ์ทั้งหมด หรืออุทิศงานให้เป็นสมบัติสาธารณะ
5. มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายในทุกประเทศที่มีกฎหมายลิขสิทธิ์ (เพราะเป็นเงื่อนไขที่เจ้าของลิขสิทธิ์กำหนดเอง)

ครีเอทีฟคอมมอนส์ในประเทศไทย

องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับ "ครีเอทีฟคอมมอนส์" ในประเทศไทยนั้นมีชื่อว่า "เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย (Creative Commons Thailand Network) องค์กรดังกล่าวดำเนินกิจกรรมโดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกฎหมายธรรมนิติและสถาบัน ChangeFusion นอกจากนี้เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย ยังเป็นผู้ดำเนินการโครงการพัฒนาและเผยแพร่ครีเอทีฟคอมมอนส์ในประเทศไทย โดยการสนับสนุนจากแผนงานไอซีทีเพื่อสุขภาวะออนไลน์และการสนับสนุนภาคีเครือข่าย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของเครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทยคือเพื่อส่งเสริมแนวคิดวัฒนธรรมเสรี (Free Culture) และการใช้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons License) กับงานสร้างสรรค์ที่มีลิขสิทธิ์ในสังคมไทย เพื่อให้งานสร้างสรรค์เผยแพร่ไหลเวียนไปทั่วสังคมไทยโดยเสรี ได้รับการพัฒนาต่อยอดและคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์ และเพื่อรณรงค์ให้สังคมไทย โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานด้านการศึกษา ใช้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ที่เหมาะสมกับงานสร้างสรรค์ที่มีลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะงานสร้างสรรค์ที่เป็นภาษาไทย เกี่ยวกับสังคมไทยหรือเกี่ยวกับการศึกษาของไทย

เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย ได้จัดทำสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ฉบับภาษาไทย ที่ใช้บังคับได้ตามกฎหมายไทยก่อนเผยแพร่สัญญาอนุญาตหลัก 6 ฉบับบนเว็บไซต์ทางการของครีเอทีฟคอมมอนส์ (creativecommons.org) เพื่อเปิดให้บริการแก่สาธารณชนเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2552 และแถลงข่าวเปิดตัวสัญญาอนุญาตหลักทั้ง 6 ฉบับเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2552 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมกรุงเทพ

นอกจากการจัดทำสัญญาอนุญาตฉบับภาษาไทยที่บังคับได้ตามกฎหมายไทยแล้ว เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทยยังดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ อีก เช่น วรรณคดีให้ผู้สร้างสรรค์และองค์กรที่เป็นเจ้าของงานสร้างสรรค์ที่มีลิขสิทธิ์เผยแพร่งานสร้างสรรค์ โดยใช้สัญญาอนุญาตของครีเอทีฟคอมมอนส์ เผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนและการพัฒนา งานสร้างสรรค์อย่างเสรี การใช้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์แบบต่างๆ การให้คำปรึกษาตอบคำถาม รวมทั้ง การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จัดทำเว็บไซต์ และฐานข้อมูลเพื่อรวบรวมและแนะนำงาน สร้างสรรค์ภาษาไทยหรือเกี่ยวกับสังคม ไทยซึ่งใช้สัญญาอนุญาตของครีเอทีฟคอมมอนส์ สนับสนุนการก่อตั้งหรือดำเนินงานของเว็บไซต์หรือองค์กรอื่นที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน

ปัจจุบันเครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย กำลังดำเนินโครงการแปลงหนังสือวัฒนธรรมเสรี (Free Culture) ของศาสตราจารย์ลอว์เรนซ์ เลสสิก (Lawrence Lessig) ผู้ก่อตั้งครีเอทีฟคอมมอนส์ เนื้อหาสำคัญของหนังสือเกี่ยวกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารและเสนอว่าวัฒนธรรมเสรี หรือวัฒนธรรมในการแบ่งปันน่าจะเป็นทางออกที่เหมาะสมกว่าในการเผยแพร่ข้อมูล มากกว่าการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเข้มงวด หนังสือวัฒนธรรมเสรี จึงเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมเสรีและส่งเสริมการใช้สัญญาอนุญาต ครีเอทีฟคอมมอนส์ให้แพร่หลายมากขึ้นในสังคมไทย เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย จะพิมพ์งานแปลฉบับภาษาไทยเป็นหนังสือเพื่อเผยแพร่แก่ห้องสมุดทั่วประเทศ และวางจัดจำหน่ายแก่ผู้ที่สนใจด้วย

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ เป็นสัญญาอนุญาตทางลิขสิทธิ์จำนวนหนึ่ง ประกาศใช้เมื่อ 16 ธันวาคม 2545 โดยครีเอทีฟคอมมอนส์ ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรในสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งเมื่อปี 2544

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์เป็นสิ่งที่อยู่ตรงกลางระหว่าง "กฎหมายลิขสิทธิ์" ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการสงวนลิขสิทธิ์ (All Right Reserved) และ สาธารณะสมบัติ (Public Domain) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่างงาน สร้างสรรค์ต่างๆ เป็นสมบัติของมนุษยชาติ ผู้สร้างสรรค์งานต้องสละสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์นั้นๆ ทั้งหมด (No Right Reserved) โดยสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์เสนอให้ผู้สร้างสรรค์งานเลือกใช้สัญญาอนุญาตแบบต่างๆ ซึ่งมีลิขสิทธิ์และไม่มีค่าใช้จ่าย โดยยึดหยุ่นระดับความคุ้มครองและเสรีภาพที่เหมาะสมบนพื้นฐานของแนวคิดสงวนสิทธิ์บางประการ (Some Right Reserved)

การใช้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ ไม่ได้หมายความว่าผู้สร้างสรรค์งานยกลิขสิทธิ์ของตนเองให้ผู้อื่น แต่เป็นการมอบสิทธิบางประการของผู้สร้างสรรค์งานให้คนอื่น ๆ ในสังคม ภายใต้เงื่อนไขที่ผู้สร้างสรรค์งานเป็นผู้กำหนด

เงื่อนไขในสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์

เงื่อนไขในสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ มี 4 ประการ ดังนี้

1. **ยอมรับสิทธิของผู้สร้างสรรค์** คือ ผู้นำงานสร้างสรรค์ไปใช้สามารถทำซ้ำ แจกจ่าย จัดแสดง และใช้งานสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์ รวมถึงงานที่ดัดแปลงมาจากงานของผู้สร้างสรรค์ แต่ต้องยอมรับสิทธิของผู้สร้างสรรค์ตามที่ผู้สร้างสรรค์กำหนด คือ บอกที่มาของงานสร้างสรรค์ อ้างอิงถึงผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นเจ้าของงานสร้างสรรค์เดิม

2. **ไม่ใช่เพื่อการค้า** คือ ผู้นำงานสร้างสรรค์ไปใช้สามารถทำซ้ำ แจกจ่าย จัดแสดง และใช้งานของผู้สร้างสรรค์รวมถึงงานอื่นๆ ที่ดัดแปลงมาจากงานต้นฉบับของผู้สร้างสรรค์ได้ ตราบใดที่ไม่ใช่เพื่อการค้า

3. **ไม่แก้ไขต้นฉบับ** คือ ผู้นำงานสร้างสรรค์ไปใช้สามารถทำซ้ำ แจกจ่าย จัดแสดงและใช้งานต้นฉบับของผู้สร้างสรรค์เท่านั้น ห้ามแก้ไขดัดแปลงใดๆ และห้ามทำซ้ำ แจกจ่าย จัดแสดงและใช้งานที่แก้ไขดัดแปลงให้ผิดเพี้ยนจากงานต้นฉบับ

4. **ใช้สัญญาอนุญาตแบบเดียวกัน** คือ ผู้นำงานสร้างสรรค์ไปใช้สามารถเผยแพร่งานที่ดัดแปลงจากงานต้นฉบับของผู้สร้างสรรค์งานได้ ตราบใดที่งานดัดแปลงนั้นอยู่ภายใต้สัญญาอนุญาตแบบเดียวกับที่ผู้สร้างสรรค์งานเลือกใช้กับงานต้นฉบับ ทั้งนี้ สัญญาอนุญาต ไม่สามารถใช้ทั้งเงื่อนไข "ใช้สัญญาอนุญาตแบบเดียวกัน" และ "ไม่แก้ไขต้นฉบับ" พร้อมกันได้ เงื่อนไข "ใช้สัญญาอนุญาตแบบเดียวกัน" ใช้ได้กับงานที่ดัดแปลงเท่านั้น

สิทธิอื่นๆ

นอกเหนือจากเงื่อนไขทั้ง 4 ประการแล้ว สัญญาอนุญาตทุกประเภทยังมีสิทธิอื่นๆ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานประกอบด้วย ดังนี้

1. สัญญาอนุญาตทุกประเภทจะช่วย

- สงวนลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์งาน
- ประกาศว่าการใช้งานโดยชอบธรรม (Fair Use) และการส่งต่องานที่ซื้อมาให้ผู้อื่น (First Sale) ไม่อยู่ภายใต้สัญญา

2. ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้งานสร้างสรรค์ภายใต้สัญญาอนุญาตทุกประเภทต้อง

- ยินยอมให้สัญญาอนุญาตมีผลตามเงื่อนไขที่ผู้สร้างสรรค์งานเลือก

- ใส่สัญญาอนุญาตในทุกงานที่ทำซ้ำ
- ใส่ตัวเชื่อมโยงสำหรับกลับมาที่สัญญาอนุญาต ที่เลือกใช้บนทุกงานที่ทำ

- ไม่เปลี่ยนชื่อหรือคำที่ใช้ในสัญญาอนุญาต
- ไม่ใช้เทคโนโลยีเพื่อยับยั้งผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้งานสร้างสรรค์คนอื่น ๆ ที่ใช้งานชอบตามกฎหมาย

3. สัญญาอนุญาตทุกประเภทอนุญาตให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้งานสร้างสรรค์ทำตามเงื่อนไขที่ผู้สร้างสรรค์งานตั้งไว้

- ให้สามารถทำซ้ำงานสร้างสรรค์ได้
- ให้สามารถเผยแพร่งานสร้างสรรค์ได้
- ให้สามารถแสดงหรือจัดแสดงงานสร้างสรรค์ได้

- ให้สามารถจัดแสดงงานในรูปแบบดิจิทัลได้
- ให้สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบโดยดองงานสร้างสรรค์ไว้ตามเดิมทุกตัวอักษร

4. สัญญาอนุญาตทุกประเภท

- สามารถใช้ได้ทั่วโลก
- ดำรงอยู่ตลอดระยะเวลาสงวนลิขสิทธิ์ของงานสร้างสรรค์
- เป็นสัญญาแบบไม่สามารถเพิกถอนได้

ทั้งนี้ สิทธิดังกล่าวข้างต้นไม่สามารถใช้ได้กับคำอุทิสงานสู่สาธารณะ สัญญาอนุญาตแบบ Sampling หรือลิขสิทธิ์ของผู้ริเริ่มได้

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ประเภทต่างๆ

1. สัญญาอนุญาตหลัก

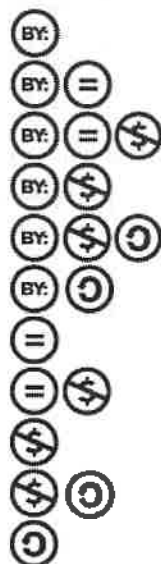
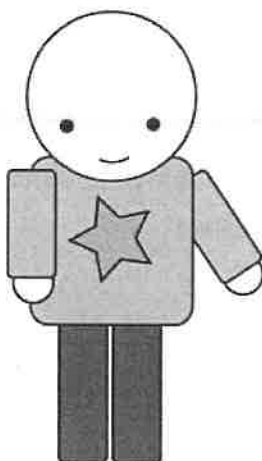
1.1 สัญญาอนุญาตประเภทแสดงที่มา (by)

อนุญาตให้ผู้อื่นผสมผสาน ดัดแปลง และพัฒนางานของผู้สร้างสรรค์แม้จะเป็นการทำเพื่อการค้า ตรายใดที่ผู้ใช้งานสร้างสรรค์บอกที่มาโดย อ้างอิงถึงผู้สร้างสรรคงานใน ฐานะผู้สร้างงานต้นฉบับ

1.2 สัญญาอนุญาตประเภทแสดงที่มา และ

อนุญาตแบบเดียวกัน (by-sa)

อนุญาตให้ผู้อื่นผสมผสาน ดัดแปลงและพัฒนางานของผู้สร้างสรรคงานแม้จะทำไปเพื่อการค้า ตรายใดที่ผู้ใช้งานสร้างสรรค์บอกที่มาโดยอ้างอิงถึงผู้สร้างสรรคงานใน ฐานะผู้สร้างงานต้นฉบับ และต้องเผยแพร่งานดัดแปลงภายใต้สัญญาอนุญาตประเภทเดียวกัน

1.3 สัญญาอนุญาตประเภทแสดงที่มา และไม่

แก้ไขต้นฉบับ (by-nd)
อนุญาตให้ผู้อื่นนำงานของผู้สร้างสรรคงานไปเผยแพร่แม้จะเป็นเพื่อการค้า ตรายใดที่ผู้ใช้งานต้นฉบับที่ไม่มีการดัดแปลงหรือต่อเติมใดๆ ทั้งสิ้น และบอกที่มาโดยอ้างอิงถึงผู้สร้างสรรคงานใน ฐานะผู้สร้างงานต้นฉบับ

1.4 สัญญาอนุญาตประเภทแสดงที่มา และ

ไม่ใช้เพื่อการค้า (by-nc)
อนุญาตให้คนอื่นผสมผสาน ดัดแปลง และพัฒนางานของผู้สร้างสรรคในทางที่ไม่ใช่เพื่อการค้า และต้องบอกที่มาโดยอ้างอิงถึงผู้สร้างสรรคงานใน ฐานะผู้สร้างงานต้นฉบับ ทั้งนี้ งานดัดแปลงนั้นไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้สัญญาอนุญาต ประเภทเดียวกับงานต้นฉบับ

1.5 สัญญาอนุญาตประเภทแสดงที่มา ไม่ใช่

เพื่อการค้า และอนุญาตแบบเดียวกัน (by-nc-sa)
อนุญาตให้ผู้อื่นผสมผสาน ดัดต่อ ดัดแปลงและพัฒนางานของผู้สร้างสรรค ตรายที่ไม่ใช่เพื่อการค้า บอกที่มาโดยอ้างอิงถึงผู้สร้างสรรคงานใน ฐานะผู้สร้างงานต้นฉบับและเผยแพร่งานดัดแปลงภายใต้สัญญา อนุญาตประเภทเดียวกัน ผลงานดัดแปลงที่เกิดจากงาน ต้นฉบับที่ใช้สัญญาอนุญาต ประเภทนี้ทั้งหมดต้องไม่นำ ไปใช้เพื่อการค้าด้วย

1.6 สัญญาอนุญาตประเภทแสดงที่มา ไม่ใช่

เพื่อการค้า และไม่แก้ไขต้นฉบับ (by-nc-nd)
เป็นสัญญาอนุญาตที่มีข้อจำกัดสูงสุดในบรรดาสัญญาอนุญาตหลัก 6 ประเภท อนุญาตให้ผู้อื่นเผยแพร่ งานของผู้สร้างสรรคได้ โดยไม่อนุญาตให้ ดัดแปลงหรือต่อเติมงาน ไม่อนุญาตให้นำไปใช้เพื่อการค้า และผู้ใช้งานสร้างสรรค์ไปใช้ต้องบอกที่มาโดยอ้างอิงถึงผู้สร้างสรรคงานใน ฐานะผู้สร้างงาน

2. สัญญาอนุญาตประเภทอื่นๆ

2.1 สัญญาอนุญาตแบบ Sampling+

อนุญาตให้ผู้อื่นนำบางส่วนซึ่งเป็นตัวอย่างของงานไปใช้สร้างงานใหม่ได้ โดยอาจเป็นงานที่นำไปใช้เพื่อการค้าก็ได้

2.2 คำอุทิสงานแก่สาธารณะ

ผู้สร้างสรรค์งาน สามารถสละลิขสิทธิ์ทั้งหมด เพื่อให้งานเป็นสาธารณสมบัติ

2.3 ลิขสิทธิ์ของผู้ริเริ่ม

สงวนลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์เป็นเวลา 14 หรือ 28 ปีก่อนสละลิขสิทธิ์ให้งานกลายเป็นสาธารณสมบัติ

2.4 สัญญาอนุญาตแบ่งปันดนตรี

สงวนสิทธิ์สำหรับผู้สร้างสรรค์งาน โดยอนุญาตให้ดาวน์โหลด เผยแพร่ ทำซ้ำและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ได้ แต่ไม่อนุญาตให้ขาย ทำเพื่อการค้าหรือดัดแปลง

2.5 สัญญาอนุญาตสำหรับประเทศพัฒนา

อนุญาตให้ผู้ใช้งานที่อาศัยอยู่ในประเทศที่ธนาคารโลกไม่จัดเป็น "ประเทศที่มีรายได้สูง" มีเสรีภาพในการใช้งานของผู้สร้างสรรค์งานมากขึ้น

รูปแบบของสัญญาอนุญาต

เมื่อผู้สร้างสรรค์งานเลือกประเภทสัญญาอนุญาตแล้ว จะได้รับสัญญาอนุญาต 3 รูปแบบ ดังนี้

1. **สัญญาฉบับภาษารรรมดา (Commons Deed)** เป็นสัญญาที่เขียนด้วยภาษาที่คนทั่วไปสามารถอ่านเข้าใจได้ มีสัญลักษณ์ประกอบ

2. **สัญญาฉบับภาษากฎหมาย (Legal Code)** เป็นสัญญาอนุญาตฉบับจริงที่เขียนด้วยภาษากฎหมาย สามารถบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย หากมีการละเมิด ข้อตกลงในสัญญาอนุญาต เจ้าของงานสามารถฟ้องคดีละเมิดลิขสิทธิ์ได้

3. สัญญาฉบับภาษาคอมพิวเตอร์ (Digital Code)

เป็นสัญญาอนุญาตที่เขียนด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ระบบคอมพิวเตอร์ที่ทำหน้าที่ค้นหาข้อมูลและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ สามารถอ่านและเก็บข้อมูลงาน สร้างสรรค์ตามประเภทสัญญาอนุญาตได้

การใช้สัญญาอนุญาต

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ สามารถใช้ได้กับงานทุกประเภทที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์ปัจจุบัน เช่น หนังสือ บทละคร เว็บไซต์ แผนการเรียนการสอน บล็อก (blog) งานเขียนรูปแบบต่างๆ รูปถ่าย รูปภาพชนิดต่างๆ ภาพยนตร์ เกมคอมพิวเตอร์ ไซต์ทัศนวัสดุชนิดต่างๆ บทเพลง ดนตรีและสิ่งบันเทิงเสียงชนิดต่างๆ เป็นต้น

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ ไม่ใช่ได้กับสิ่งที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ครอบคลุม เช่น ความคิด หรือข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง

ผู้สร้างสรรค์งานสามารถเข้าไปขอใช้สัญญาอนุญาตประเภทต่างๆ ฉบับภาษาไทยผ่านทางเว็บไซต์ได้ที่ <http://creativecommons.org/license/?lang=th> เมื่อกรอกข้อมูลเกี่ยวกับผลงานและเลือกเงื่อนไขต่างๆ ในสัญญาอนุญาตเสร็จแล้ว ผู้สร้างสรรค์งานจะได้รับสัญญาอนุญาต 3 รูปแบบพร้อมเครื่องหมาย "สงวนสิทธิ์บางประการ" ของครีเอทีฟคอมมอนส์ ผู้สร้างสรรค์งานควรติดสัญลักษณ์ดังกล่าวไว้ใกล้กับงานบนเว็บไซต์ เครื่องหมายจะเป็นลิงก์เชื่อมกลับมาที่สัญญาอนุญาตฉบับภาษารรรมดา เพื่อให้ผู้อื่นทราบถึงสัญญาอนุญาตที่คุ้มครองงานนั้นๆ อยู่

ปัจจุบันเว็บไซต์ในประเทศไทยที่ใช้ครีเอทีฟ คอมมอนส์ ได้แก่

- ห้องสมุดดิจิทัล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (<http://kids-d.swu.ac.th/dspace/>)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) (<http://www.tdri.or.th/>)
- สำนักงานวิชาการดอกคอม (<http://www.vchakarn.com>)
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (<http://www.psu.ac.th/>)
- นิตยสารผู้จัดการ 360 (<http://www.gotomanager.com/>)
- ไทยกู๊ดวิวดอกคอม (<http://www.thaigoodview.com/>)
- ฟิวคอทอิน (<http://Fuse.in.th>)
- นิตยสารโอเพ่นออนไลน์ (<http://www.onopen.com/>)
- นิตยสาร Joys Magazine (<http://blog.joysmag.com/>)
- การ์ตูนออนไลน์ "ไอ้แป้น" (i-phan) (<http://darkygirl.exteen.com/>)

ฯลฯ

สรุป

สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ เป็นสัญญาที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ สามารถเปิดให้สาธารณชนใช้งานของตนไปใช้ได้สะดวกขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน เพียงทำตามเงื่อนไขที่เจ้าของลิขสิทธิ์กำหนดไว้เท่านั้น ในฐานะผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้ การศึกษา วิจัยทางการค้า ต่อยอดงานสร้างสรรค์ เพื่อให้สังคมเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างไร้พรมแดน สามารถทำการประชาสัมพันธ์ได้กว้างขวางขึ้นและเข้าถึงกลุ่มผู้คนมากขึ้นอีกด้วย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เพื่อประโยชน์ของการพัฒนา อีกทั้งประเทศที่กำลังพัฒนายังได้เผยแพร่กันอย่างเต็มที่โดยไม่ถูกประเทศพัฒนาแล้วเอาเปรียบ

บรรณานุกรม

- ครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย [วิกิซีซีไทย]. "ข้อควรพิจารณา." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://cc.in.th/wiki/things-to-think-about>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2552.
- ครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย [วิกิซีซีไทย]. "รู้จักกับสัญญาอนุญาต." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://cc.in.th/wiki/meet-the-licenses>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2552.
- ครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย [วิกิซีซีไทย]. "เลือกประเภทสัญญาอนุญาต." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://cc.in.th/wiki/choosing-a-license>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2552.
- เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย. "โครงการแปลหนังสือ Free Culture ของ Lawrence Lessig เป็นภาษาไทย เริ่มแล้ว." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://cc.in.th/archives/356>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2552.
- เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย. "แบ่งปันงานสร้างสรรค์ไทย ง่ายขึ้น ด้วยครีเอทีฟคอมมอนส์." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://cc.in.th/archives/273>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2552.
- เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย. "รู้จักเรา >> ครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://cc.in.th/about>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2552.
- เครือข่ายครีเอทีฟคอมมอนส์ประเทศไทย "สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์สำหรับประเทศไทย เปิดให้บริการแล้ว." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://cc.in.th/archives/250>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2552.
- ศูนย์บริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. "Creative Common กับการประยุกต์ใช้งาน." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.stks.or.th/web/presentation/20071206-creativecommons_files/frame.htm. สืบค้น 24 มิถุนายน 2552.
- สำนักกฎหมายธรรมนิติ. "มารู้จัก "ซีซีประเทศไทย" สิทธิความรู้ เสรีโลกออนไลน์." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.dlo.co.th/node/82>. สืบค้น 24 มิถุนายน 2552.
- Creative Commons. "Creative Commons." [Online]. Available: <http://wiki.creativecommons.org/>. Retrieved June 24, 2009.
- Creative Commons. "Baseline Right." [Online]. Available: http://wiki.creativecommons.org/Baseline_Rights. Retrieved July 1, 2009.
- Creative Commons. "CC Music Sharing License." [Online]. Available: <http://creativecommons.org/license/music>. Retrieved July 1, 2009.
- Wikimedia Foundation, Inc. "Creative Commons." [Online]. Available: <http://en.wikipedia.org/wiki/Creativecommons>. Retrieved June 24, 2009.

การตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Auditing Catalogue Quality in the Bibliographic Database of
the Central Library, Srinakarinwirot University

ปภาดา น้อยคำยาง*

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในเรื่องการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก การลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน (AACR2R) การลงรายการหัวเรื่อง การพิมพ์ และรายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

Abstract

The purpose of this study was to audit catalogue quality of the bibliographic database of the Central Library, Srinakharinwirot University. The scope of the audit covered MARC coding, deviations from the Anglo American Cataloging Rules, subject headings, data keying, and item holding information.

บทนำ

บทบาทของห้องสมุดที่สืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตก็คือ จัดหา บำรุงรักษา จัดระบบ/ระเบียบ และจัดบริการเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ เพราะฉะนั้นห้องสมุดจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพยายาม รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบเข้ามาไว้ ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามหาวิธีการต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศจากบรรดาทรัพยากรที่รวบรวมไว้ รวมไปถึงสารสนเทศหรือแหล่งสารสนเทศภายนอก ซึ่งเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มีเอื้ออำนวยและตอบสนองต่อการสืบค้น และการเข้าถึงสารสนเทศ คือ รายการหรือรายการสืบค้น (Catalog) (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. 2544: 1)

การทำรายการ (Cataloging) เป็นภารกิจที่สำคัญของงานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในการสร้างระเบียบรายการที่มีคุณภาพให้กับผู้ใช้ การดูแลรักษา และปรับปรุงรายการให้ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงรายการต่างๆ ได้ ดังนั้นความถูกต้องของรายการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ใช้ได้รับ/หรือค้นสิ่งที่เขาต้องการได้ (Jia. 2007: Online)

* บรรณารักษ์ ระดับ 6 งานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คุณภาพของรายการในฐานะข้อมูลบรรณานุกรม มีความสำคัญต่อโครงการความร่วมมือและการสืบค้นสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดในยุคดิจิทัล เพราะข้อมูลที่มีคุณภาพนั้นจะส่งผลต่อการเข้าถึงสารสนเทศของผู้ใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่มีคุณภาพนั้น จะต้องให้ข้อมูลทางบรรณานุกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ สามารถเข้าถึงรายการได้เหมาะสม และเป็นรายการที่ทันสมัย หากข้อมูลที่น่าเข้าไปในฐานข้อมูลไม่ถูกต้อง เช่น ลงรายการในเขตข้อมูลผิด สะกดคำไม่ถูกต้อง หรือพิมพ์ข้อมูลผิด พิมพ์ตกหล่น กำหนดหัวเรื่องไม่ครบถ้วนและไม่ทันสมัย ฯลฯ จะทำให้เกิดปัญหาต่อผู้ใช้ห้องสมุด นั่นคือผู้ใช้สืบค้นข้อมูลที่ต้องการไม่พบในโอแพก หรือทำให้ได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด (Bryant. 1994: Online; Thomas. 1996: 494; Jasco. 1997: 223; Hanson. 1999: 434; Beall. 2005: 36-37) แม้ว่าห้องสมุดจะจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีประโยชน์และมีคุณค่าตรงกับความต้องการของผู้ใช้เข้ามาเป็นจำนวนมาก แต่ถ้าหากผู้ใช้ไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศเหล่านั้นได้ถูกต้อง ทันเวลา ก็จะไม่มีความหมายต่อผู้ใช้ ดังนั้นสิ่งจำเป็นที่ต้องคำนึงในการสืบค้นคือการทำการรายการ โดยการจัดเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคและวิธีการที่ถูกต้องและเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ซึ่งจะทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุนีย์ กาศจำรูป. 2540: 25) การสร้างฐานข้อมูลบรรณานุกรมให้มีคุณภาพนั้นนอกเหนือจากประโยชน์ที่ผู้ใช้จะได้รับแล้วยังเป็นผลดีในแง่ของการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้ง่ายต่อการดูแลรักษาฐานข้อมูลให้สมบูรณ์สม่ำเสมอ และเป็นฐานข้อมูลที่ได้มาตรฐานสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลทางบรรณานุกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศ จะต้องตรวจสอบหรือประเมินฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่จัดทำขึ้นเป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ (Basch. 1990; Zeng. 1992: Online)

จากความสำคัญของการดูแลฐานข้อมูลให้มีคุณภาพดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ จึงสนใจศึกษาคุณภาพรายการในฐานะข้อมูลบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

1. การลงรายการตามรูปแบบมาร์ก
2. การลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998
3. การลงรายการหัวเรื่อง
4. การพิมพ์
5. รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมหมายเลขข้อมูลระเบียบบรรณานุกรมหนังสือภาษาไทยที่พิมพ์ลงฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 ถึง 12 กรกฎาคม 2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 18,569 ระเบียบ จากนั้นนำมาสุ่มอย่างเป็นระบบ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 ระเบียบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคุณภาพของรายการ ประกอบด้วย การศึกษาข้อผิดพลาดและคุณภาพของรายการในฐานข้อมูลมาตรฐานที่ใช้ในการลงรายการในฐานข้อมูลบรรณานุกรม ห้องสมุด ได้แก่ มาตรฐานการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก จาก MARC21 Concise Format for Bibliographic Data. 2002 concise ed. และ

หลักเกณฑ์การลงรายการแบบแองโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของรายการที่ชื่อว่า CAT-ASSESS tool พัฒนาโดยแซพแมน นักวิจัยแห่งเครือข่ายห้องสมุดทางออนไลน์แห่งสหราชอาณาจักร (United Kingdom Online Library Network: UKOLN) (CAT-ASSESS.1994: Online; Chapman and Massey. 2000: Online) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพของรายการในฐานข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการตรวจสอบการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก การลงรายการหัวเรื่อง และรายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)
2. แบบบันทึกการตรวจสอบการลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998
3. แบบบันทึกการตรวจสอบการพิมพ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมระเบียบบรรณานุกรมหนังสือในฐานข้อมูล โดยแยกเป็นหนังสือทั่วไป และปริทัศน์นิพนธ์
2. ค้นหาและบันทึกเลขเรียกหนังสือ เพื่อนำไปดึงตัวเล่มจากชั้นหนังสือ
3. ดำเนินการตรวจสอบการลงรายการในแต่ละประเด็นที่ศึกษาดังนี้

การลงรายการในรูปแบบมาร์ก และการลงรายการตามหลักเกณฑ์เอเอซีอาร์ 2 อาร์ โดยเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างรายการจากตัวเล่มกับรายการในฐานข้อมูลหัวเรื่อง พิจารณาจากคู่มือการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทย จัดทำโดยคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากร

สารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ปีพิมพ์ พ.ศ. 2547 ทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเล่ม และฐานข้อมูลซีดีรอม (ชื่อว่า Red_Demo พัฒนาโดย สุธรรม อูมาแสงทองกุล) ว่าผู้ทำรายการนำหัวเรื่องนั้นมาใช้ถูกต้อง/หรือผิดพลาดตามคำอธิบายการใช้หัวเรื่องหรือไม่

การพิมพ์ ตรวจสอบว่ามีการพิมพ์ถูกต้อง /หรือพิมพ์ผิด (พิมพ์ตกหล่น พิมพ์ขาด หรือพิมพ์เกิน)

รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items) ตรวจสอบว่าการลงรายการประเภทหนังสือ (Item type), บาร์โค้ด ที่อยู่ของหนังสือ (Location) และเลขเรียกหนังสือ ถูกต้อง /หรือผิดพลาด

4. บันทึกข้อมูลที่ผิดพลาดลงในแบบบันทึกการลง รายการเมื่อพบข้อผิดพลาด 1 จุด ให้ 1 คะแนน ดำเนินการรวมคะแนนด้วยคอมพิวเตอร์ แล้วแสดงผลเป็นจำนวนครั้งของความผิดพลาด จากนั้นหาค่าความถี่ และร้อยละของความผิดพลาด ในแต่ละเขตข้อมูลตามรูปแบบมาร์ก และส่วนต่าง ๆ ตามกฎเอเอซีอาร์ 2 อาร์ การลงรายการหัวเรื่อง การพิมพ์ และรายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. การลงรายการตามรูปแบบมาร์ก พบว่า มีการลงรายการถูกต้อง ร้อยละ 83.6 และลงรายการผิดพลาด ร้อยละ 16.4 เมื่อจำแนกตามกลุ่มเขตข้อมูลพบว่า

1.1 การลงรหัสตามรูปแบบมาร์กในเขตข้อมูล 008 มีความถูกต้อง ร้อยละ 93.8 ความผิดพลาด ร้อยละ 6.2 โดยสถานที่พิมพ์ มีการลงรหัสถูกต้องมากที่สุด นั่นคือ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 0.4 ส่วนภาพประกอบ มีการลงรหัสผิดพลาดมากที่สุด คือ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 10.8

1.2 การลงรายการตามรูปแบบมาร์กในเขตข้อมูล 020 ถึง 7XX พบว่า มีความถูกต้องร้อยละ 82.3 ความผิดพลาด ร้อยละ 17.7 โดยเขตข้อมูลที่มีการลงรายการถูกต้องมากที่สุดคือ เขตข้อมูล 260 มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 0.6 รองลงมา คือ เขตข้อมูล 245 / \$c การแจ้งความรับผิดชอบ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.2 และ เขตข้อมูล 245, 246, 740 และ เขตข้อมูล 020 มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.4

ส่วนเขตข้อมูลที่มีการลงรายการผิดพลาดมากที่สุด คือ เขตข้อมูล 300 โดยมีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ เขตข้อมูล 250 มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 70.3 และ เขตข้อมูล 440, 490 มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 9.6

2. การลงรายการตามหลักเกณฑ์ แบบแอนโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998 พบว่า มีการลงรายการถูกต้องร้อยละ 80.3 และมีการลงรายการผิดพลาด ร้อยละ 19.7 โดยส่วนที่ลงรายการถูกต้องมากที่สุด คือ เลข ISBN นั่นคือมีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 1.0 รองลงมา คือ ผู้แต่งบุคคล มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.2 และชื่อเรื่อง มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 2.0

สำหรับส่วนที่ลงรายการผิดพลาดมากที่สุดคือ ลักษณะทางกายภาพ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ ฉบับพิมพ์ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 70.3 และ ชื่อชุด มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 20.5

3. การลงรายการหัวเรื่อง พบว่า มีการนำมาใช้ถูกต้อง ร้อยละ 98.7 นำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 1.3 โดยหัวเรื่องที่น่ามาใช้ได้ถูกต้องมากที่สุด คือ หัวเรื่องทางภูมิศาสตร์ ซึ่งไม่มีความผิดพลาด รองลงมา คือ หัวเรื่องทั่วไป มีการนำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.8 และ หัวเรื่องบุคคล นำมาใช้ไม่ถูกต้องร้อยละ 2.3

สำหรับหัวเรื่องที่น่ามาใช้ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ หัวเรื่องแบบฉบับ นั่นคือ มีการนำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 14.3 รองลงมาคือ หัวเรื่องนิติบุคคล นำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 13.0

4. การพิมพ์ พบว่า มีการพิมพ์ถูกต้อง ร้อยละ 98.8 และพิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 1.2 โดยรายการที่พิมพ์ถูกต้องมากที่สุด คือ ผู้แต่งบุคคล นั่นคือพิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.2 รองลงมา คือ ลักษณะทางกายภาพ พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.4 และ ผู้แต่งนิติบุคคล พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.9

สำหรับรายการที่พิมพ์ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ ชื่อเรื่อง พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 2.8 รองลงมาคือ ชื่อชุด พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 2.7 และ ฉบับพิมพ์ พิมพ์ไม่ถูกต้องร้อยละ 1.8

5. รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items) พบว่า รายการใน Items พบว่า ส่วนใหญ่มีความถูกต้อง ร้อยละ 99.8 โดยมีอัตราความผิดพลาดเท่ากัน คือ ร้อยละ 0.2 ส่วนข้อมูลที่ผิดพลาดพบในเลขเรียกหนังสือ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 0.4

อภิปรายผลการวิจัย

■ การลงรายการตามรูปแบบมาร์ก

การลงรายการในเขตข้อมูล 008

จากผลการวิจัย พบว่า การลงรหัสในตำแหน่งต่างๆ ของเขตข้อมูล 008 มีความถูกต้องร้อยละ 93.8 และความผิดพลาดร้อยละ 6.2 โดยสถานที่พิมพ์มีการลงรหัสถูกต้องมากที่สุด คือ มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 0.4 ที่เป็นเช่นนี้เพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะหนังสือภาษาไทย ดังนั้น สถานที่พิมพ์ ซึ่งหมายถึงประเทศทั้งหมดเป็นการตีพิมพ์ในประเทศไทย ทำให้การลงรหัสเป็นเรื่องง่าย เพราะสถานที่พิมพ์มีเพียงหนึ่งเดียว นอกจากนี้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้กำหนดค่ารหัสประเทศไว้ให้เลือกเป็น th (คือ Thailand) ผู้ทำรายการสามารถ

เลือกรหัสประเทศ หรืออาจจะพิมพ์รหัสประเทศลงไปได้ และระบบมีการแจ้งเตือนหากไม่ได้ลงรหัสในตำแหน่งนี้ จึงทำให้มีการลงรหัสถูกต้องมากกว่าตำแหน่งอื่น ส่วนภาพประกอบ มีการลงรหัสผิดพลาดมากที่สุด มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 10.8 โดยข้อผิดพลาดที่พบคือผู้ทำรายการไม่ได้ลงรายการ a (ภาพประกอบ) b (แผนที่) d (แผนภูมิ) และการลงรหัสในตำแหน่งนี้บางระเบียบไม่สัมพันธ์กับ การลงรายการในเขตข้อมูล 300 นั่นคือรายการในเขตข้อมูล 300 มีภาพประกอบ แต่ในเขตข้อมูล 008 ไม่ได้ลงรหัสว่ามีภาพประกอบ หรือในเขตข้อมูล 300 มีรายการทั้งภาพประกอบและแผนที่ แต่ในเขตข้อมูล 008 ลงรหัสภาพประกอบเพียงอย่างเดียวไม่ได้ลงรหัสแผนที่ อาจเป็นเพราะผู้ทำรายการอาจไม่เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งที่เป็นภาพ ประกอบของเขตข้อมูล 008 กับส่วนที่เกี่ยวกับภาพประกอบในส่วนลักษณะทางกายภาพของเขตข้อมูล 300 จึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการลงรายการ

นอกจากนี้ ยังมีข้อผิดพลาดในการลงรหัสในตำแหน่งอื่นๆ อีก เช่น การลงรหัสปีพิมพ์ กรณีเป็นปีเดียว (s) (Single date) แต่ผู้ทำรายการลงรหัสเป็นปีคู่ (m) (Multiple dates) หรือการลงรหัสลักษณะของเนื้อหา กรณีที่เป็นหนังสือการประชุม การลงรหัสที่ถูกต้อง ต้องเป็น 1 แต่ผู้ทำรายการได้กำหนดรหัสเป็น 0 เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของโรเมโร (Romero. 1994: 216) ที่พบว่าข้อผิดพลาดส่วนใหญ่พบในส่วนการลงรหัส มีความผิดพลาดคิดเป็นร้อยละ 77.07 ของความผิดพลาดในส่วนเขตข้อมูลความยาวคงที่ ซึ่งถือว่าสูงมากข้อผิดพลาดเหล่านี้อาจจะส่งผลกระทบต่อ การจำกัดผลการสืบค้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของแมนเซอร์ และโรเมโร (Mansor. 1999: Online; Romero. 1994: 217) การลงรหัสบางตำแหน่งที่ไม่ถูกต้องอาจส่งผลกระทบต่อ การจำกัดผลการสืบค้นได้ (ถ้าเป็นการจำกัดจากเขตข้อมูล 008) เช่น เมื่อต้องจำกัดด้วยปีพิมพ์ ถ้าลงรหัสปีพิมพ์ที่ไม่ตรงกับปีพิมพ์ของหนังสือ ก็จะทำให้สืบค้นรายการในช่วงของปีพิมพ์นั้นได้ไม่ครบถ้วน ในการจำกัดผลการ

ค้นด้วยภาษาก็เช่นกัน ถ้าลงรหัสภาษา ไม่ตรงกับเนื้อหาของหนังสือ ก็จะทำให้สืบค้นรายการ ที่เป็นภาษาที่ต้องการได้ไม่ครบถ้วน

การลงรายการในเขตข้อมูล 020-7XX

จากผลการวิจัย พบว่า การลงรายการในเขตข้อมูล 020-7XX ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 90.0 โดยเขตข้อมูลที่มีการลงรายการถูกต้องมากที่สุดคือเขตข้อมูล 260 มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 0.6 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สำนักหอสมุดกลางมีการใช้รูปแบบการลงรายการแบบมาร์กมานานกว่า 10 ปี และมีการฝึกอบรม รวมถึงมีการประชุม ปรึกษาหารือปัญหาการลงรายการอยู่เสมอ ทำให้ ผู้ทำรายการส่วนใหญ่ค่อนข้างคุ้นเคยกับการลงรายการรูปแบบมาร์ก นอกจากนี้ การนำข้อมูลมาลงรายการในเขตข้อมูล 260 เป็นการนำข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลที่ปรากฏ ซึ่งมีความซับซ้อนน้อยกว่าหาก เปรียบเทียบกับการลงรายการในเขตข้อมูลอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเซง (Zeng. 1992: Online) ที่พบว่า การลงรายการในรูปแบบมาร์ก (เช่น การใช้เขตข้อมูล, ตัวบ่งชี้, รหัสเขตข้อมูลย่อย) มีข้อผิดพลาดน้อย และผลการวิจัยของเปรมฤดี ทาญปราบ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การลงรายการในรูปแบบมาร์ก มีความถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 90 แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ แมสเส (Massey. 2000: Online) ที่พบว่า รายการที่มีข้อผิดพลาดมากที่สุด คือ รายการในเขตข้อมูล 260 โดยข้อผิดพลาดที่พบ คือ ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป และลงรหัสประเภทของปีพิมพ์ไม่ถูกต้อง

เขตข้อมูลที่มีการลงรายการผิดพลาดมากที่สุดคือ เขตข้อมูล 300 โดยมีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 100.0 ข้อผิดพลาดที่พบคือ ผู้ทำรายการไม่ได้ลงรายการความสูงของสิ่งพิมพ์ นอกจากนี้ไม่ได้ลงรายการภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ รองลงมา คือ เขตข้อมูล 250 อัตราความผิดพลาดร้อยละ 70.3 ข้อผิดพลาดที่พบคือ ผู้ทำรายการไม่ได้ลงฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ส่วนเขตข้อมูล 440, 490 อัตราความผิดพลาดร้อยละ 9.6 ข้อผิดพลาดที่พบ

คือ ผู้ทำรายการไม่ระบุข้อความที่ปรากฏในส่วนของลำดับที่/อันดับที่ชุด จะลงเฉพาะตัวเลขลำดับ / หรืออันดับเท่านั้น นอกจากนี้ผู้ทำรายการกำหนดเขตข้อมูลไม่ถูกต้อง นั่นคือเป็นชื่อชุดที่ต้องลงในเขตข้อมูล 490 แต่ผู้ทำรายการกำหนดเป็นเขตข้อมูล 440 ข้อผิดพลาดส่วนใหญ่ที่พบเกิดจากผู้ทำรายการไม่ได้ลงรายการในเขตข้อมูล ดังกล่าว ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามนโยบายการลงรายการของสำนักหอสมุดกลาง อย่างไรก็ตาม มีข้อผิดพลาดอื่นๆ ที่เกิดจากตัวผู้ทำรายการเอง เช่น ในตัวเล่มมีชื่อชุดปรากฏ แต่ผู้ทำรายการ ไม่ได้นำชื่อชุดนั้นมาลงรายการ

การลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998

จากผลการวิจัยพบว่า มีการลงรายการถูกต้องร้อยละ 80.3 โดยส่วนที่ลงรายการถูกต้องมากที่สุด คือ เลข ISBN มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.0 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เลข ISBN เป็นส่วนที่นำข้อมูลเลข ISBN ตามที่ปรากฏ ซึ่งไม่มีความซับซ้อนหากเปรียบเทียบกับลงรายการในส่วนอื่นๆ

ส่วนที่ลงรายการผิดพลาดมากที่สุด คือ ลักษณะทางกายภาพ มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ ฉบับพิมพ์ มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 70.3 และ ชื่อชุด มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 20.5 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะ

1. นโยบายการทำรายการของสำนักหอสมุดกลางบางประการแตกต่างจากการลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน เช่น ไม่ลงรายการฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ลงความสูงของสิ่งพิมพ์ และข้อความที่ปรากฏในส่วนของลำดับที่/อันดับที่ชุด (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สำนักหอสมุดกลาง. 2544) แต่ในการศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยศึกษาโดยยึดตาม หลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกันเป็นหลัก ซึ่งตามหลักเกณฑ์การลงรายการ (กฎ 1.2B1) ให้ลงการแจ้งฉบับพิมพ์ที่พบในสิ่งพิมพ์ (กฎ 2.5D1) ให้ลงความสูงของสิ่งพิมพ์เป็นเซนติเมตร (กฎ 1.6G1) ให้ลงหมายเลขลำดับของสิ่งพิมพ์ภายในชุด

โดยใช้ค่าตามที่ระบุไว้ในสิ่งพิมพ์ (AACR2R. 1998: 30; 47; 78)

2. ผู้ทำรายการบางคนอาจยังไม่เข้าใจต้องแท้ของการลงรายการในบางส่วน เช่น ส่วนลักษณะทางกายภาพการลงรายการภาพประกอบ ผู้ทำรายการไม่เข้าใจว่าภาพใดเป็นภาพประกอบ และภาพใดเป็นเพียงภาพตกแต่งที่พิมพ์ไว้ในหนังสือเพื่อความงดงาม (กฎ 2.5C1) นอกจากนี้ยังไม่เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลภาพประกอบในส่วนลักษณะทางกายภาพกับการลงรหัสภาพประกอบในเขตข้อมูล 008 (AACR2R. 1998: 77)

การลงรายการหัวเรื่อง

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งหนังสือทั่วไปและปริชานนิพนธ์ส่วนใหญ่มีการนำหัวเรื่องมาใช้ได้ถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 90.0 แต่อย่างไรก็ตามยังพบข้อผิดพลาดอยู่บ้าง ส่วนใหญ่เป็นการใช้หัวเรื่องย่อยไม่ถูกต้อง เช่น หัวเรื่องย่อย พฤติกรรม คู่มือฯ ให้ใช้เป็นหัวเรื่องย่อยตามหลังสัตว์เท่านั้น แต่ผู้ทำรายการนำมาใช้เป็นหัวเรื่องย่อยตามหลังกลุ่มคน และหัวเรื่องบางหัวเรื่องคู่มือฯ ไม่กำหนดให้ใช้ เช่น หัวเรื่อง ผลประโยชน์ทับซ้อน คู่มือฯ ให้ใช้ว่า การขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือ หัวเรื่อง นำ--การจัดการจัดการ คู่มือฯ ให้ใช้ว่าการจัดการน้ำ เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเพิ่มข้อมูลหลักฐานหัวเรื่องของห้องสมุดไม่ได้มีการตรวจสอบ หรือแก้ไขหัวเรื่องต่างๆ หัวเรื่องให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบันทำให้มีหัวเรื่องที่ไม่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันปรากฏอยู่ในฐานข้อมูล นอกจากนี้ผู้ทำรายการบางคน อาจจะตัดสินใจใช้หัวเรื่องนั้นโดยไม่ได้อ่านคำอธิบายหัวเรื่องในคู่มือการกำหนดหัวเรื่อง เพื่อทำความเข้าใจหัวเรื่องนั้นอย่างต้องแท้ ส่วนข้อผิดพลาดอื่นๆ ที่พบคือ มีหนังสือบางชื่อเรื่องในฐานข้อมูล ไม่ได้กำหนด หัวเรื่อง ซึ่งอาจทำให้ผู้ใช้พลาดโอกาสในการค้นหาข้อมูลในหนังสือเรื่องนั้นไป (Beall. 2005: 37)

การพิมพ์

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งหนังสือทั่วไปและปฏิญานิพนธ์ส่วนใหญ่ เกินกว่าร้อยละ 97.0 มีการพิมพ์ถูกต้อง อาจเป็นเพราะผู้ทำรายการ เป็นผู้พิมพ์ข้อมูลลงฐานข้อมูลด้วยตนเอง มีการตรวจสอบการพิมพ์ก่อนที่จะบันทึก รายการลงฐานข้อมูลทุกครั้ง แม้ว่าการพิมพ์ส่วนใหญ่ถูกต้อง แต่ก็ยังมีบางรายการที่พิมพ์ผิดพลาดโดยส่วนใหญ่ปรากฏในส่วนชื่อเรื่อง ดังนั้นผู้ทำรายการจะต้องเพิ่มความระมัดระวัง เพราะส่วนชื่อเรื่องเป็นส่วนที่สำคัญ บางส่วนหนึ่งในการค้นหาข้อมูล และเป็นส่วนที่ผู้ใช้มักใช้เป็นช่องทางในการสืบค้นมากที่สุด (ประกายดาว ศรีโมรา, 2540: บทคัดย่อ; วณิชชากร แก้วกัน, 2541: บทคัดย่อ) ดังนั้น หากมีการพิมพ์ผิดพลาดในส่วนนี้อาจทำให้ผู้ใช้ค้นหาข้อมูลจากโอแพกไม่พบได้หากคำที่พิมพ์ผิดนั้นเป็นคำสำคัญ (Keyword) สอดคล้องกับผลการวิจัยของบอลลาร์ด และลิฟชิน (Ballard and Lifshin, 1992 : 164) แรנדอล (Randall, 1999 : 166) บีลล์ และคาเรน (Beall & Karen, 2004: 92-98) ที่พบว่าการพิมพ์ผิดส่วนใหญ่พบในชื่อเรื่องและหมายเหตุ ซึ่งการพิมพ์ผิดพลาดที่ปรากฏในระบบบรรณานุกรมเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งในการค้นข้อมูลจากโอแพกไม่พบ

รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งหนังสือทั่วไปและปฏิญานิพนธ์ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 99.0 ที่เป็นเช่นนี้เพราะการทำรายการใน Items ระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติจะกำหนดค่าต่างๆ ไว้ให้ผู้ทำรายการเลือก ซึ่งได้แก่ ประเภทหนังสือ (Item type) ที่อยู่ของหนังสือ (Location) สำหรับเลขบาร์โค้ด จะใช้เครื่องอ่านสัญญาณ อ่านเลขบาร์โค้ดลงในฐานข้อมูล ส่วนเลขเรียกหนังสือ ผู้ทำรายการคัดลอกข้อมูลเลข เรียกหนังสือมาจากหน้าจอทำงานในฐานข้อมูล ซึ่งมีการตรวจสอบความถูกต้อง/ผิดพลาดทั้งจากผู้ทำรายการและเจ้าหน้าที่ ที่พิมพ์สัน จึงทำให้มีข้อผิดพลาดน้อย สอดคล้องกับแมทธิวส์ (Matthews, 2000: Online)

กล่าวได้ว่าหากข้อมูลที่ปรากฏใน Items มีความถูกต้อง จะช่วย ประหยัดเวลาให้ผู้ใช้ในการเข้าถึงตัวเล่มหนังสือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด ดังนี้

1. งานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศควรทบทวนกฎเกณฑ์/แนวปฏิบัติในการลงรายการ เพื่อให้สอดคล้องกับการลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแอ่งไกลอเมริกาและการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก
2. งานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ ควรมีการตรวจสอบความถูกต้องของรายการต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขรายการในแฟ้มข้อมูลหลักฐานทุกประเภท ในฐานข้อมูลบรรณานุกรมอย่างสม่ำเสมอ
3. ห้องสมุดควรให้บุคลากรและผู้ใช้ห้องสมุดมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลฐานข้อมูล โดยทำแบบฟอร์มรายงานข้อผิดพลาดต่างๆ ที่พบในโอแพก อาจทำเป็นแบบฟอร์มบนเว็บไซต์ของห้องสมุดหรือเอกสาร เพื่อบุคลากรและผู้ใช้ห้องสมุดได้รายงานหรือแจ้ง ข้อผิดพลาดต่างๆ ที่พบ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ฐานข้อมูลมีความถูกต้องมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาข้อผิดพลาดการลงรายการของวัสดุประเภทอื่น ๆ ในฐานข้อมูลบรรณานุกรมห้องสมุด
2. ควรมีการศึกษาตรวจสอบคุณภาพรายการที่เป็นแฟ้มข้อมูลหลักฐาน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักหอสมุดกลาง ที่ให้ทุนอุดหนุนงานวิจัย และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ ชัยรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง รองศาสตราจารย์เจลิยา พันธุ์สีดา รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ คุณพิมพ์ เมฆสวัสดิ์ และคุณวนิดา วงศ์วัฒนะ ที่ช่วยพิจารณาแนวทางการวิจัยและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของงานวิจัย จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้

บรรณานุกรม

- ประกายดาว ศรีโมรา.(2540). การใช้รายการเข้าถึงแบบออนไลน์ของหน่วยงานสารสนเทศห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยวิเคราะห์จากบันทึกสถิติการสืบค้น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมฤดี ชาญปราบ.(2546). การศึกษาความถูกต้องของการลงรายการหนังสือภาษาไทยตามรูปแบบมาร์ก. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สำนักหอสมุดกลาง.(2544). **คู่มือปฏิบัติงานการลงรายการหนังสือ** ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2544. ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรและวิเคราะห์สนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วลีทากร แก้วกัน. (2541). การใช้บริการค้นคืนรายการแบบออนไลน์จากฐานข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ กาศจำรูญ.(2540, มิถุนายน) การทำรายการหลักฐานกับการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์. บรรณศาสตร์. 12(1): 25-32.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์.(2544). การลงรายการหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ตามหลักเกณฑ์ AACR2, 1998 Revision. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Anglo American Cataloging Rules.** (1998). Prepare Under the Direction of the Joint Steering Committee for Revision of AACR, a Committee of the American Library Association, the Australian Committee on Cataloguing, the British Library, the Canadian Committee on Cataloguing, the Library Association, the Library of Congress. 2nd ed., 1998 Revision. Ottawa: Canadian Library Association ; Chicago: American Library Association.
- Ballard, Terry & Arthur Lifshin. (1992). Prediction of OPAC Spelling Errors through a Keyword Inventory. **Information Technology and Libraries.** 11(1): 139-145.
- Basch, Reva. (1990). Measuring the Quality of the Data: Report on the Fourth Annual SCOUG Retreat. **Database Search.** 6(8): 18-23.
- Beall, Jeffrey. (2005, March). 10 Ways to Improve Data Quality. **American Libraries.** 36(3): 36-37.
- Beall, Jeffrey and Kafadar, Karen. (2004, April). **The Effectiveness of Copy Cataloging at Eliminating Typographical Errors in Shared Bibliographic Records.** *Library Resource & Technical Services.* 48(2): 92-101.
- Bryant, Philip. (1994). Quality of a National Bibliographic Service: in the Steps of John Whytefeld-An Admirable Cataloguer. in **60th IFLA General Conference-Conference Proceeding August 21-27, 1994.** (Online). Available: <http://www.ifla.org/IV/ifla60/60-bryp.htm> Retrieved: 20/08/2007
- CAT-ASSESS.** (1994). (Online). Available: <http://www.ukoln.ac.uk/bib-man/tools/cat-assess/> Retrieved: 16/06/2006
- Chapman, Ann and Massey, Owen. (2000). **A Catalogue Quality Audit Tool.** (Online). Available: <http://www.emeraldinsight.com/Insight/> Retrieved: 15/01/2006

- Hanson, Heidi and Schalow, John. (1999). Two Aspects of Quality in Technical Services: Automating for Quick Availability, and Identifying Problems, Effecting Solution. **Library Collection, Acquisitions & Technical Services**. 23(4): 433-441.
- Jacso, Peter. (1997). Content Evaluation of Database. **Annual Review of Information Science**. 32. 231-267.
- Jia, Bin. (2007). **An Empirical Study on OCLC Catalog Record Errors for the Copy Cataloging of Chinese Monographs**. (Online). Available: <http://etd.ils.unc.edu/dspace/handle/1901/376>
Retrieved: 20/07/2008.
- Mansor, Yushiana. (1999). **Issues in Developing a Cooperative Cataloging Program in Malaysia: an Analysis of MARC Records in Three University Libraries' OPAC Database**. Dissertation, Ph.D. (Library and Information Science). Pittsburgh: School of Information Sciences, University of Pittsburgh. (Online) Available: <http://proquest.umi.com/> Retrieved: 16/06/2006
- Massey, Owen. (2000). **Auditing Catalog Quality by Random Sampling**. Dissertation, M.A (Information Science). Loughborough University. (Online) Available: <http://owen.massey.net/dissertation/bib.html>. Retrieved: 16/06/2006
- Matthews, Joe. (2000). **The Value of Information in Library Catalogs**. (Online) Available: <http://www.sla.org/contents/Shop/Information/infoonline/2000/ju100/matthews.cfm>. Retrieved: 21/04/2007
- Randall, Barbara Nichols. (1999). Spelling Errors in the Database : Shadow or Substance. **Library Resources & Technical Services**. 43(3) : 161-169.
- Romero, Lisa. (1994, Summer). An Analysis of Entry-Level Cataloging Errors : Implication for Instruction and Training. **Journal of Education for Library and Information Science**. 35(3): 210-226.
- , (1995, Summer). An Evaluation of Classification and Subject Cataloging in Entry-Level Cataloging Copy: Implications for Access and Instruction. **Journal of Education for Library and Information Science**. 36(3) : 217-229.
- Thomas, Sarah E. (1996, Winter). Quality in Bibliographic Control. **Library Trend**. 44(3): 491-505.
- Zeng, Lei. (1992). **An Evaluation of the Quality of Chinese-Language Records in the OCLC OLUC Database and a study of Rule-Based Data Validation System for Online Chinese Cataloging**. Dissertation Ph.D. (Library and Information Science). Pittsburgh: School of Information Sciences, University of Pittsburgh. (Online) Available: <http://proquest.umi.com/>
Retrieved: 16/06/2006

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์

ความทรงจำของเกาะแห่งอัจฉริยะ

พัชรา ทาญเจริญกิจ*

การ ดำเนินงานหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ เป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการศึกษาหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ (National Archives of Singapore) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสิงคโปร์ (National Museum of Singapore) และงานจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัย แห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore) ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 14-16 เมษายน 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรของสำนักหอสมุด ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานหอจดหมายเหตุ ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน การดำเนินงาน การพัฒนา และการบริการทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทเอกสารและวัตถุจดหมายเหตุแก่ประชาชนของประเทศ สิงคโปร์ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ใน การดำเนินงาน และการจัดบริการของมหาวิทยาลัยรังสิต ต่อไป

เนื่องจากผู้เขียนมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยรังสิตโดยตรง จึงขอเล่าเฉพาะหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ โดยในวันที่ 16 เมษายน 2551 ผู้เขียนได้เดินทางถึงถนนแคนนิ่งไรส์ (Canning Rise) ซึ่งเป็นที่ตั้งของหอจดหมายเหตุฯ ก่อนเวลานัดหมายคือ 9.00 น. เล็กน้อย ที่นั่น Ms. Sujin He ตำแหน่ง Outreach Services Executive ได้รอต้อนรับอยู่แล้ว หลังการทักทายตามธรรมเนียม เราได้เริ่มเยี่ยมชมตามหน่วยงานต่างๆ กัน

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติในปี ค.ศ. 1968 ซึ่งรู้จักกันในชื่อของ National Archives and Records Centre (NARC) ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 ได้ผนวกอีกหนึ่งหน่วยงาน คือ the Oral History Department เข้ามารวมไว้ด้วย หอจดหมายเหตุแห่งชาติจึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น the National Archives and Oral History Development โดยหอจดหมายเหตุแห่งชาติได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของ National Heritage Board ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 เป็นต้นมา

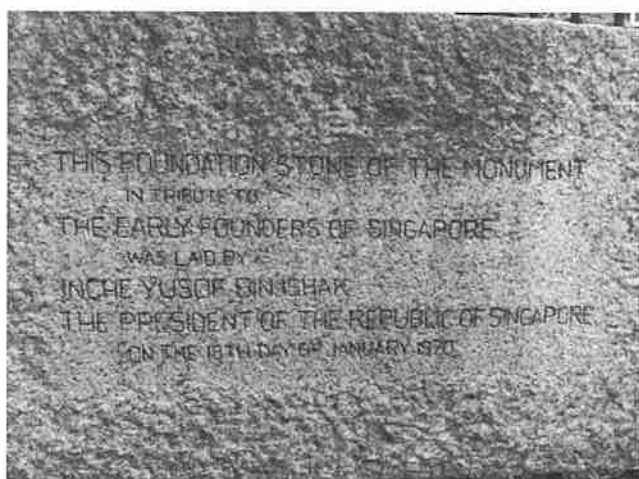
ช่วงเริ่มดำเนินการในระยะแรกหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ได้ย้ายที่ทำการหลายครั้งก่อน จะมีที่ตั้งถาวรที่ถนนแคนนิ่งไรส์ซึ่งเดิมทีนั้นเป็นที่ตั้ง ของโรงเรียนประถมแองโกล-ไชนีส (Anglo-Chinese Primary School) นอกจากนี้ หอจดหมายเหตุแห่งชาติยังมีสถานที่สำหรับ จัดแสดงนิทรรศการอีก 2 แห่ง โดยใน ปี ค.ศ. 2002 ได้มีพิธีเปิดสถานที่จัดนิทรรศการที่ชื่อว่า Reflections at Bukit Chandu ที่ถนนเพพส์ (Pepys) เพื่อเป็นศูนย์รวมการจัดแสดงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องระหว่างสิงคโปร์ กับสงครามโลกครั้งที่ 2 และอีกแห่ง คือ Memories of Old Fort Factory ที่ถนนอัปเปอร์ บูติค ทิมาร์ (Upper Bukit Timah) เพื่อจัดนิทรรศการเกี่ยวกับสิงคโปร์ ภายใต้การครอบครองของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

* รองผู้อำนวยการสำนักหอสมุดฝ่ายพัฒนาและหัวหน้าหอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยรังสิต

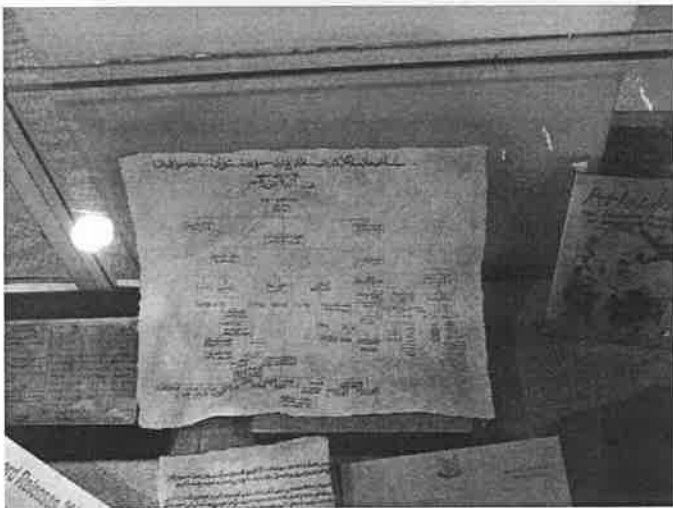
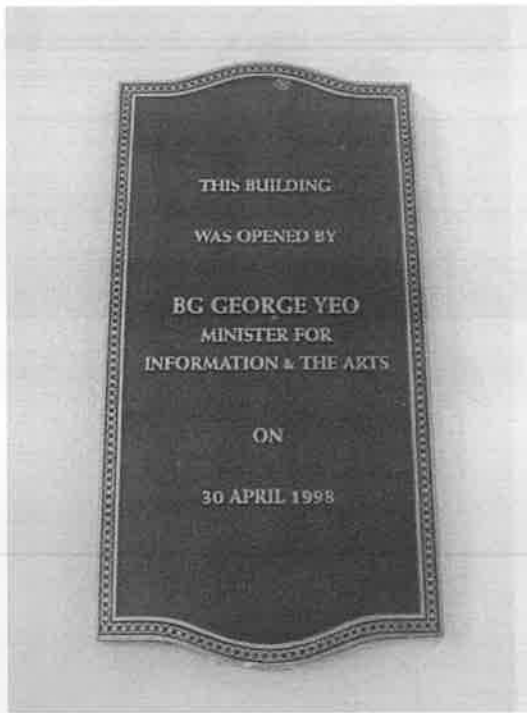

และที่ผนังของอาคารหอจดหมายเหตุฯ มีข้อความว่า
This building was opened by BG George Yeo
Minister for Information & The Arts on 30 April
1998

เมื่อเดินเข้ามาภายในบริเวณพื้นที่ภายในก่อนพบก้อนหิน
ขนาดใหญ่แกะสลักเป็นภาษาอังกฤษว่า *This foundation
stone of the monument in tribute to The early
founders of Singapore was laid by Inche Yusof
Bin Ishak the president of the Republic of
Singapore on the 18th Day of January 1970*

อาคารหอจดหมายเหตุแห่งชาติตั้งปัจจุบัน
เป็นอาคารสูง 5 ชั้น แบ่งเป็น 3 บล็อก คือ A B และ C
บริเวณที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเยี่ยมชม คือ บริเวณด้านหน้า
อาคารหรือบล็อก A ซึ่งเป็นส่วนบริการช่วยการค้นคว้า
และส่วนแสดงนิทรรศการ (Archives Reference Room)
ฝ่ายบริหารทั่วไป (General Office) และห้อง บรรยาย
(Oldham Lecture Room) ส่วนบล็อก B เป็นส่วน
ปฏิบัติงานของแผนกต่างๆ ได้แก่ แผนกจดหมายเหตุ
(Archives Services) แผนกอนุรักษ์ (Archives Con-
servation Unit) แผนกบันทึกเหตุการณ์ (Records
Management Services) แผนกจัดทำวัสดุย่อส่วน (Mi-
crographics Unit) ศูนย์ประวัติศาสตร์คำบอกเล่า (Oral
History Centre) ห้องประชุม Canning Meeting
Room และ Coleman Meeting Room จะเห็นว่า
ชื่อของแผนกต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนป้ายนี้ยังเป็นชื่อเดิม
ปัจจุบันหลายแผนกได้เปลี่ยนชื่อไปแล้ว

สำหรับการได้มาของเอกสารจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์มีด้วยกัน 2 วิธี คือ หน่วยงานราชการทุกหน่วยงาน ในประเทศต้องส่งเอกสารที่พ้นกระแผลการปฏิบัติงานหรือมีอายุมากกว่า 25 ปี ให้หอจดหมายเหตุฯ ตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองเอกสารจดหมายเหตุ และการจัดซื้อเอกสารที่ได้รับการพิจารณาว่ามีคุณค่าและเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสิงคโปร์จากหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

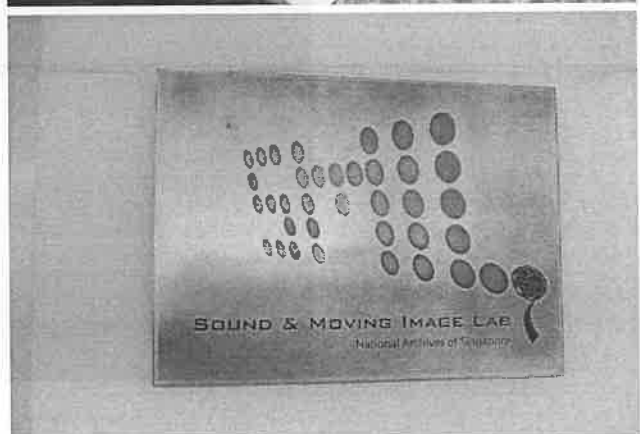
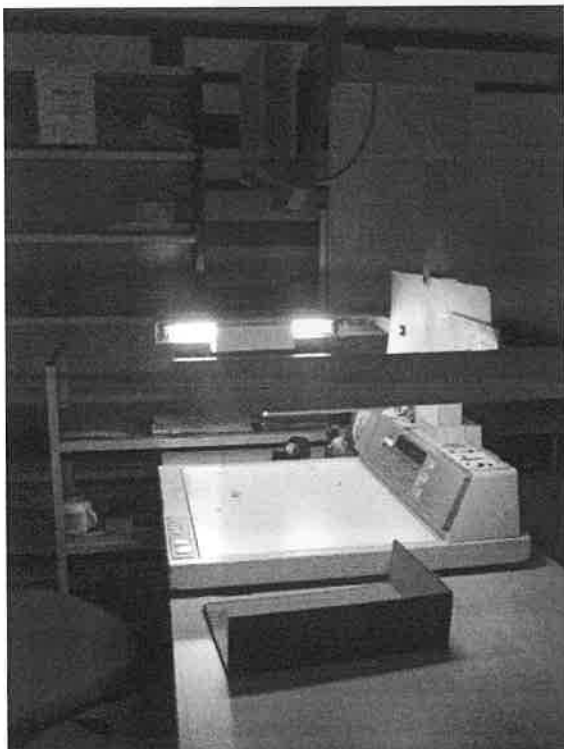
Ms. Sujin He ได้พาไปเยี่ยมชมหน่วยงานแรกคือแผนกอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ (Archives Conservation Laboratory) ด้านหน้าของแผนกจะมีแผนผังแสดงขั้นตอนปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการการอนุรักษ์ เริ่มจากการรับเอกสารเข้ามายังแผนก การฆ่าเชื้อโรคหรือแบคทีเรียด้วยตู้อบ Fumigation chamber คัดแยกเอกสารที่จำเป็นต้องล้างกรดด้วยเครื่องมือและกรรมวิธีทางด้านการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ ก่อนนำมาผึ่งเพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้กับตัวเอกสารก่อนนำไปเข้าเล่มหรือทำให้มีลักษณะเหมือนต้นฉบับเดิมของเอกสาร

หน่วยงานต่อไปคือแผนกอนุรักษ์รูปภาพ (Image Preservation Lab) และแผนกอนุรักษ์สื่อโสตทัศนวัสดุจดหมายเหตุด (Sound & Moving Image Lab) แผนกนี้มีหน้าที่แปลงรูปภาพหรือดิจิทัลรูปภาพเป็นไมโครฟิล์ม เพื่ออนุรักษ์ให้มีสภาพคงทนถาวร การอนุรักษ์เริ่มต้นด้วยการสแกนภาพหรือเอกสาร จากนั้นจึงแปลงไฟล์เป็นไมโครฟิล์ม และตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปเก็บในห้องเก็บที่มีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้น ส่วนแผนกอนุรักษ์สื่อโสตทัศนวัสดุจดหมายเหตุดได้ทำการอนุรักษ์เทปโทรทัศน์ ฟิล์มภาพยนตร์ และสื่ออื่นๆ ที่ได้รับจากหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่ผลิตขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 เป็นต้นมา

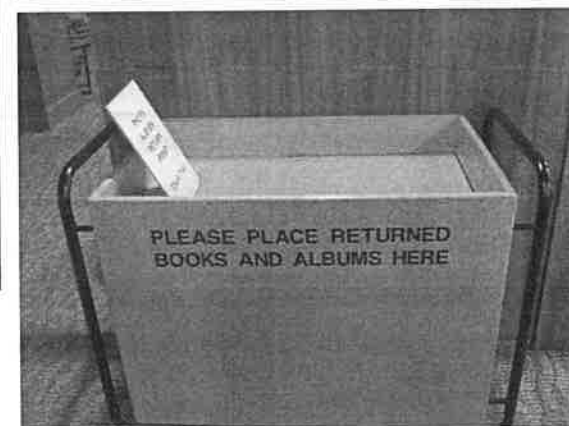
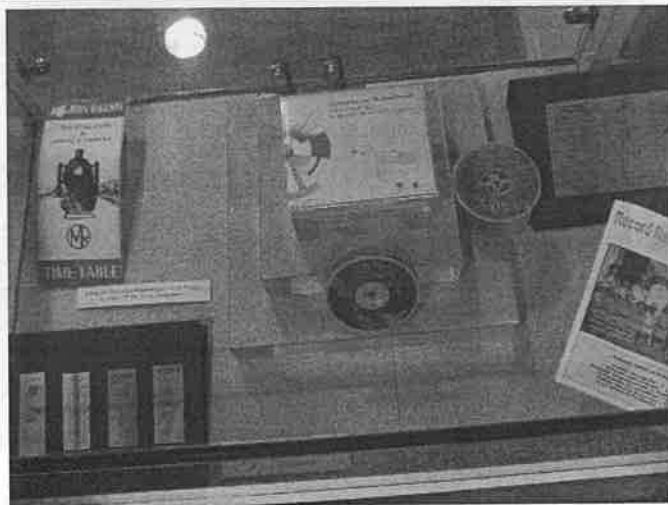
ORAL HISTORY
CENTRE

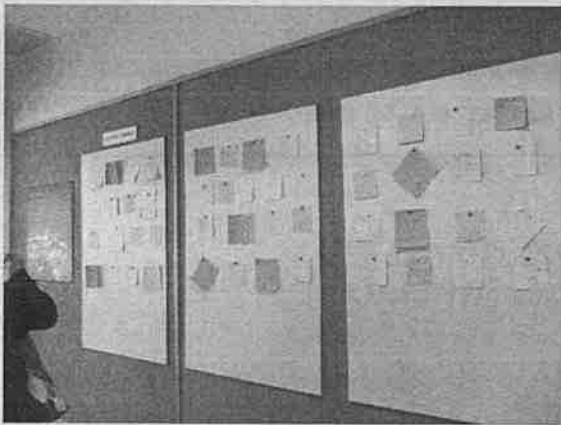
แผนกประวัติศาสตร์คำบอกเล่า (Oral History Centre) ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1979 ทำหน้าที่บันทึกและเก็บรักษา ความทรงจำของบุคคลผู้มีอิทธิพลและมี ส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์สิงคโปร์ผ่านการสัมภาษณ์ ครอบคลุมหัวข้อที่สัมพันธ์กันตั้งแต่ประวัติของการแพทย์ กีฬา ศิลปะ การศึกษา กฎหมาย ฯลฯ นอกจากนี้ ทางศูนย์ฯ ยังได้รับแถบบันทึกเสียงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิงคโปร์จาก ประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

หน่วยงานสุดท้ายคือแผนกบริการ (Archives Services) ตั้งอยู่บริเวณชั้น 1 ส่วนหน้าของอาคาร พื้นที่ให้บริการแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ให้บริการคู่มือ ช่วยค้นเอกสาร และสื่อโสตทัศนจดหมายเหตุที่จัดทำเป็น วรรณคดีและบรรณานุกรม และส่วนให้บริการสืบค้นข้อมูล จากฐานข้อมูลออนไลน์ สำหรับผู้สนใจทั่วไปสามารถ ทดลองสืบค้นจดหมายเหตุและสื่อต่างๆ ของหอจดหมายเหตุ แห่งชาติสิงคโปร์ได้ที่เว็บไซต์ <http://www.a2o.com.sg/a2o/public/html/>

สำหรับบริเวณประตูทางออกจากอาคารเป็น สถานที่จัดแสดงนิทรรศการสิ่งพิมพ์ รูปถ่าย ของที่ระลึก และที่ผู้เขียนชอบคือกระดาษโน้ตเล็กๆ หลากสีที่ผู้มา เยี่ยมชมหรือมาใช้บริการได้แสดงความคิดเห็นหรือความ รู้สึกที่มีต่อหอจดหมายเหตุฯ ติดไว้บนบอร์ด ให้ผู้มาติดต่อ ได้อ่านและร่วมยินดีในความสำเร็จของหอจดหมายเหตุ แห่งชาติสิงคโปร์ไปด้วย

การเยี่ยมชมหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ เสร็จสิ้นในเวลาประมาณ 12.00 น. ผู้เขียนได้กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกแก่ Ms. Sujin He ณ บริเวณลานจัดนิทรรศการนี้เอง และก่อนจากกัน Ms. Sujin He ได้เชิญชวนให้เรากลับไปเยี่ยมชมเยือนหอจดหมายเหตุฯ อีกเมื่อมีโอกาส ซึ่งผู้เขียนได้ยืนยันว่าจะกลับไปเยี่ยมชมหอจดหมายเหตุฯ และประเทศสิงคโปร์เกาะ แห่งอันจริยะอย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

ดาวเรือง แนวทอง "เยี่ยมชมหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ (National Archives of Singapore)"

จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ 5 (ม.ย. 43 - พ.ค. 44) 19-21.

นายิกา เต็มขุนทด. "ตามเขาไปดูงานที่สิงคโปร์ ตอนที่ 2 : ดูงานหอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์" อินฟอร์เมชั่น 5, 2 (2541) 26-40.

<<http://www.museum.org.sg/NAS/aboutus1.htm>>, 10 February, 2010.

<<http://www.nhb.gov.sg/nas/Workshop/SMIL.html>>, 10 February, 2010.

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

แหล่งทรัพยากรเรียนรู้ เพื่อไปสู่ความเป็นเลิศ

Pursuing to be an Excellent Information Resource Center

